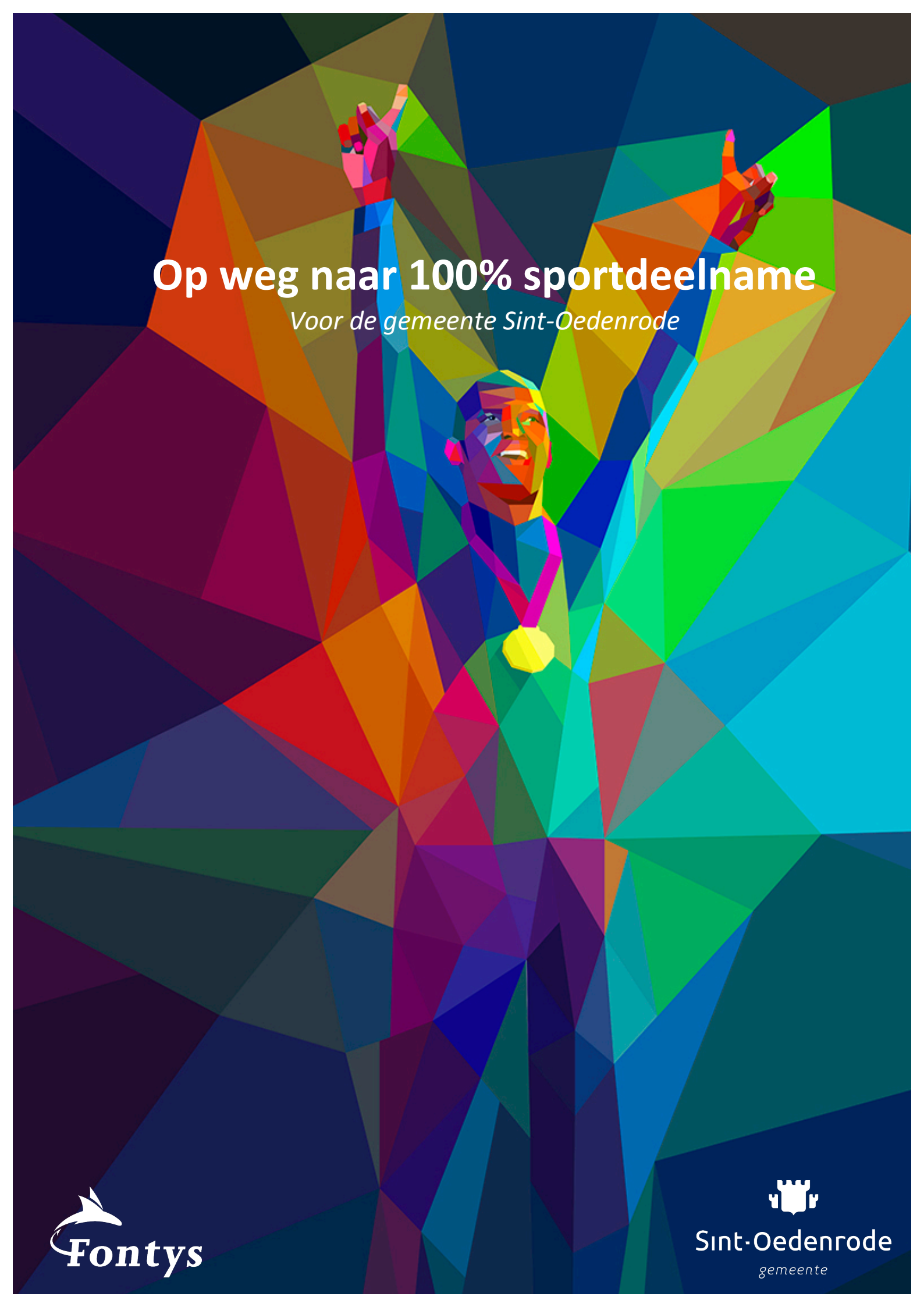

Op weg naar 100% sportdeelname

Voor de gemeente Sint-Oedenrode

Op weg naar 100% sportdeelname

Voor de gemeente Sint-Oedenrode

Auteur: Paulien Donkers
Studentnummer: 2192080
Klas: 4a

Opdrachtgever: Gemeente Sint-Oedenrode
Begeleidster: Saskia Maltha, beleidsmedewerker sport
Periode: februari - juni 2015

Instituut: Fontys Economische Hogeschool Tilburg
Modulen: Afstudeerrapport, S42001
Eerste begeleider: Mevrouw Van 't Verlaat
Tweede begeleider: Mevrouw Reckers

14 oktober 2015, Tilburg

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie '*Op weg naar 100% deelname in Sint-Oedenrode*' waar ik de afgelopen periode, in opdracht van de Gemeente Sint-Oedenrode, met veel plezier aan heb gewerkt. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding SPECO sportmarketing en management aan de Fontys Economische Hogeschool Tilburg. Alle kennis en ervaring die ik tijdens de opleiding heb opgedaan heeft mij tot dit eindresultaat gebracht.

Het schrijven van mijn scriptie heb ik ervaren als een inspirerende en bovenal leerzame ervaring. Met veel plezier heb ik gewerkt aan dit rapport en ben ik verschillende uitdagingen aangegaan. Graag wil ik van deze gelegenheid gebruik maken om mijn stage begeleidster Saskia Maltha, van de gemeente Sint-Oedenrode, te bedanken voor haar inzet en begeleiding. Ook wil ik Marije Van 't Verlaat bedanken voor haar begeleiding vanuit Fontys. Tot slot wil ik graag de collega's van het team Economie Vrijetijd en Onderwijs en de beleidsmedewerkers sport van de sport- en fusiegemeentes bedanken voor de prettige samenwerking en de nodige inbreng.

Bovenal wens ik u veel plezier en inspiratie toe bij het lezen van mijn scriptie.

Paulien Donkers,

Tilburg, 14 oktober 2015

Management samenvatting

Dit afstudeerrapport in opdracht van de gemeente Sint-Oedenrode geschreven. Sint-Oedenrode ligt in Noord-Brabant en telt ongeveer 17.955 inwoners. Vanaf januari 2017 gaat de gemeente Sint-Oedenrode fuseren met de gemeentes Veghel en Schijndel. De fusiegemeente gaat verder onder de naam 'Gemeente Meierijstad'. Het afstudeeronderzoek is gericht op de sportdeelname in de gemeente Sint-Oedenrode. De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit de 6 t/m 55 jarigen inwoners.

In het sportbeleid van Sint-Oedenrode is te zien dat zij zich onder andere richten op het bevorderen van actief sportief bewegen van de inwoners. Om het actief en sportief bewegen te bevorderen worden verschillende middelen ingezet. De gemeente vraagt zich af of de inzet van middelen het gewenste effect oplevert, namelijk een toename in de sportdeelname/het sportief actief bewegen. Vanwege de geplande fusie is het van belang dat fusiegemeentes samen tot een algemeen sportbeleid komen. Op basis van deze gegevens is de volgende probleemstelling samengesteld: *“Welk actueel en effectief pakket van middelen, ter bevordering van de sportdeelname, kan gemeente Sint-Oedenrode nu en na de fusie inzetten zodat meer mensen gaan en blijven sporten?”*. Om antwoord te geven op de probleemstelling is onderzocht waar het sportbeleid van gemeente Sint-Oedenrode zich op richt en wat het huidige pakket aan middelen is dat wordt ingezet om de sportdeelname te stimuleren. Op basis van het onderzochte sportbeleid is door middel van een sportdeelname onderzoek getest of de middelen effectief zijn. Daarnaast is een onderzoek gedaan naar de inzet van middelen van de twee fusiegemeentes Veghel en Schijndel. Ook is er onderzoek gedaan naar de inzet van middelen van sportgemeentes. Een sportgemeente is een gemeente die verkozen is tot sportgemeente van het jaar op basis van het sportklimaat en het sportbeleid, dat wordt gehandhaafd door de gemeente. Het onderzoek onder de sportgemeentes is erop gericht om inzicht te krijgen in de kennis en ervaringen van het sportstimuleringsbeleid en de inzet van diverse middelen.

Op basis van het sportdeelname onderzoek is gebleken dat de huidige inzet van diverse middelen van Sint-Oedenrode zeer goed is. Met een sportdeelname van 96,6% vormen de huidige middelen een effectief pakket. Het gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte blijft echter achter, hier is nog ruimte voor ontwikkeling. Daarnaast is uit het onderzoek onder de fusiegemeentes gebleken dat het onduidelijk is hoe ze komen tot de keuze aan de inzet van middelen. Het is opvallend dat de fusiegemeentes een vrij ruime omschrijving van sportstimulering kennen, dat mogelijk de oorzaak kan zijn van het ruime pakket van middelen. Het onderzoek onder de sportgemeentes heeft aangetoond dat er een verdeling zichtbaar is in de inzet van Algemene en Specifieke middelen. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat de sportgemeentes gebruik maken van thema's bij de inzet van middelen. Ook kennen de sportgemeentes een formulering van sportstimulering die meer richtinggevend is dan die van de fusiegemeentes.

Hieruit is het advies gekomen voor de gemeente Sint-Oedenrode, om het huidige pakket van middelen aan te vullen met een Buurtsportcoach die hierbij inspeelt op een actueel thema. De Buurtsportcoach maakt hierbij tijdens de georganiseerde activiteiten gebruik van de bestaande voorzieningen in de openbare ruimte. Op deze manier ontstaat meerwaarde door het benutten van beschikbare sportvoorzieningen in de openbare ruimte in combinatie met de aanpak van het terugdringen van het maatschappelijke probleem 'overgewicht'. Het advies gericht op de toekomstige fusiegemeente Meierijstad is om de volgende definitie van sportstimulering te gebruiken, die richtinggevend is voor de inzet van middelen: *“Sportstimulering bestaat uit alle middelen die door de gemeente worden ingezet om sport te promoten, service te bieden met betrekking tot de toegankelijkheid van sport, financiële ondersteuning bieden aan onder andere sportaanbieders en het uitvoeren van acties waarbij sport wordt ingezet om een specifiek doel te bereiken”*.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Management samenvatting.....	4
1 Inleiding van het onderzoek	8
1.1 Inleiding	8
1.2 Definities.....	8
1.3 Aanleiding onderzoek	8
1.4 Probleemstelling en doelstelling.....	9
1.5 Onderzoeksopzet.....	9
1.6 Onderzoek verantwoording	10
1.7 Leeswijzer	11
2 Sportbeleid gemeente Sint-Oedenrode 2009-2015	12
2.1 Richtlijnen van het huidige sportbeleid	12
2.2 Gehanteerde plan van aanpak vanuit het sportbeleid	13
2.3 Gerealiseerde acties van 2009-heden	14
2.4 Conclusie.....	15
3 Ontwikkeling in sportdeelname 2009-2015	16
3.1 Responsverdeling.....	16
3.2 Sportdeelname en frequentie	17
3.3 Sporten in verschillende verbanden	17
3.4 Locatie van sportbeoefening	19
3.5 Redenen om wel/niet aan sport deel te nemen	20
3.6 Sporten met beperking of chronische aandoening	22
3.7 Conclusie.....	23
4 Sportstimulering gemeente Veghel en Schijndel.....	24
4.1 Sportstimulering	24
4.2 Inzet van diverse middelen	24
4.3 Effectiviteit van diverse middelen	26
4.4 Conclusie.....	27
5 Sportstimulering door sportgemeentes	28
5.1 Sportstimulering	28
5.2 Inzet van diverse middelen	28
5.3 Effectiviteit van diverse middelen	30
5.4 Conclusie.....	31
6 Conclusie.....	32
6.1 Sportdeelname	32
6.2 Benchmark fusiegemeentes	32
6.3 Benchmark sportgemeentes.....	32
6.4 Inzet van diverse middelen	32
7 Advies- en implementatieplan.....	34
7.1 Verbeterpunten voor Sint-Oedenrode	34
7.2 Verbeterpunten voor de Meierijstad.....	38
7.3 Tot slot.....	40
8 Bibliografie.....	41

1 Inleiding van het onderzoek

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van het onderzoek met toelichting weergegeven. Voordat de aanleiding van het onderzoek wordt toegelicht volgt een stukje algemene informatie over de opdrachtgever, de gemeente Sint-Oedenrode. Vervolgens vloeit uit de aanleiding van het onderzoek de probleem- en doelstelling. Om inzicht te geven in hoe het onderzoek is aangepakt wordt inzicht gegeven in de onderzoekdeelvragen en het plan van aanpak inclusief methode. Tot slot wordt het geheel afgesloten met een onderzoekverantwoording en een leeswijzer van dit rapport.

1.1 Inleiding

De gemeente Sint-Oedenrode ligt in de Meierij van 's-Hertogenbosch van de provincie Noord-Brabant en telt ongeveer 17.955 inwoners (Overheid in Brabant, 2015). De gemeente Sint-Oedenrode heeft te maken met een fusie die gepland staat per 1 januari 2017 tot de nieuwe Gemeente 'Meerijstad'. De fusie is samen met de gemeentes Veghel en Schijndel.

Het afstudeeronderzoek is gericht op het gebied van de sportdeelname van de inwoners van gemeente Sint-Oedenrode. Kijkend naar de doelstellingen uit het document "Actualisatie sportbeleid Sint-Oedenrode maart 2009" (Gemeente Sint-Oedenrode, 2009) is te zien dat de gemeente haar pijlers richt op de volgende doelstellingen:

- het signaleren van (gemeentelijke) knelpunten bij de sportverenigingen;
- bevorderen van actief sportief bewegen;
- voorzien in behoefte van de inwoners om te sporten en voor verenigingen om sport mogelijk te maken.

De sportdeelname is voor alle doelgroepen van belang. "Want dit is waar we het voor doen" zoals wordt omschreven door Saskia Maltha, beleidsmedewerker sport en recreatie van de gemeente Sint-Oedenrode.

1.2 Definities

Sportgemeente: Een gemeente die verkozen is tot sportgemeente van het jaar op basis van het sportklimaat en het sportbeleid, dat gehandhaafd wordt door de gemeente.

Sportstimulering: "Sportstimulering is het geheel aan maatregelen, acties en activiteiten waarmee wordt beoogd mensen kennis te laten maken met, en deel te laten nemen aan bewegingsactiviteiten en sport met als doel deze personen te interesseren voor regelmatige sportdeelname (één of meerdere keren per week) en deze sportactiviteiten te faciliteren" (Jong, 2007).

1.3 Aanleiding onderzoek

Uit een gesprek met de gemeente Sint-Oedenrode is naar voren gekomen dat de gemeente zich onder andere afvraagt of de diverse middelen ter stimulering van de sportdeelname het gewenste effect oplevert. Een voorbeeld hiervan is het sportstimuleringsproject 'Sjors Sportief'. 'Sjors Sportief' is er op gericht om zo veel mogelijk jeugd aan het sporten te krijgen. Hierbij vraagt de gemeente zich af waarom het project bij de gemeente Sint-Oedenrode minder goed aanslaat dan bij andere gemeentes. Naast het project 'Sjors Sportief' zijn er meerdere middelen zoals subsidies, sportstimuleringsprojecten, sportbeleid, sportgala enzovoorts die worden ingezet met het doel de sportdeelname te stimuleren en waar mogelijk te vergroten. Voor de gemeente is het van belang inzicht te krijgen in het effect van de verschillende middelen zodat, indien nodig, het sportbeleid kan worden bijgesteld.

Door de geplande fusie is het van belang dat de drie fusiegemeentes samen tot een algemeen sportbeleid voor de gemeente Meerijstad komen. Om hiermee een start te kunnen maken is het van belang om de effectiviteit te onderzoeken van het huidige sportbeleid van de gemeente Sint-Oedenrode, in vergelijking met onder andere de twee fusiegemeentes Veghel en Schijndel. Om alvast richting te geven aan een gezamenlijk sportbeleid voor nieuwe de gemeente Meerijstad wil de gemeente Sint-Oedenrode haar sportbeleid zowel actualiseren en zo mogelijk optimaliseren.

Op basis van de vraag van de gemeente Sint-Oedenrode, in aanloop naar de fusie, is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de diverse middelen die de gemeente Sint-Oedenrode inzet en welke bijdragen deze middelen leveren aan het vergroten van de sportdeelname. Gericht op actualisatie en een toekomstig gezamenlijk sportbeleid van de nieuwe gemeente Meierijstad.

1.4 Probleemstelling en doelstelling

Welk actueel en effectief pakket van middelen, ter bevordering van de sportdeelname, kan gemeente Sint-Oedenrode nu en na de fusie inzetten zodat meer mensen gaan en blijven sporten?

Vanuit de inleiding kan de volgende probleemstelling worden geformuleerd:

Inzicht krijgen in de effectiviteit van de diverse middelen die de gemeente Sint-Oedenrode inzet om de sportdeelname te stimuleren, om een aanbeveling te geven met welke actuele en effectieve middelen de gemeente Sint-Oedenrode ervoor kan zorgen dat meer mensen gaan en blijven sporten. Daarbij rekening houdend met de fusie en het richting geven aan een gezamenlijk sportbeleid voor gemeente Meierijstad.

Het onderzoek heeft tot doel:

1.5 Onderzoeksopzet

Om de doelstelling van dit onderzoek te realiseren wordt de effectiviteit van de huidige diverse middelen onderzocht door het huidige sportbeleid van Sint-Oedenrode in kaart te brengen en een vergelijking te maken tussen de sportdeelname cijfers van 2009 en 2015. Hiermee wordt inzicht verkregen in de effectiviteit van de huidige diverse middelen. Door inzicht te krijgen in hoe de fusie gemeentes de sportdeelname stimuleren kan bij het advies worden ingespeeld op komende fusie. Om met een actueel pakket van diverse middelen te kunnen komen wordt onderzoek gedaan naar de best practises van recente sportgemeentes. Op basis hiervan zijn vier onderzoeksvragen geformuleerd die tot het realiseren van de centrale doelstelling komen.

1.5.1 Onderzoeksvragen

1. Wat zijn de speerpunten en acties van het sportbeleid van de gemeente Sint-Oedenrode over de periode van 2009-heden die invloed hebben op de sportdeelname?
2. Hoe is de huidige sportdeelname van de Gemeente Sint-Oedenrode en welke verandering is zichtbaar ten opzichte van de sportdeelname van 2009?
3. Wat zijn de best practises met betrekking tot de inzet van de diverse middelen ter stimulering van de sportdeelname van de fusiegemeentes Veghel en Schijndel?
4. Wat zijn de best practises, met betrekking tot de inzet van de diverse middelen, ter stimulering van de sportdeelname van de sportgemeentes Tilburg, Eindhoven, Weert en 's-Hertogenbosch?

1.5.2 Onderzoeksmethode

In tabel 1 is een overzicht opgenomen met hierin de onderzoeksmethode welke tot beantwoording van de onderzoeksvragen resulteren. In de eerste kolom staat het nummer van de desbetreffende onderzoeksvraag, vervolgens wordt de methode en de gekozen techniek toegelicht waarop de vraag wordt beantwoord.

Tabel 1: Overzicht met de onderzoeksmethode voor beantwoording van de onderzoeksvragen

	Methode	Techniek
1.	- De pijlers en speerpunten van het sportbeleid van gemeente Sint-Oedenrode en de plan van aanpak over de periode 2009-heden uit het sportbeleid - Gerealiseerde acties in kaart brengen die plaats hebben gevonden over de periode 2009-heden	Studie naar het sportbeleid van 2009-heden Interview met de oud en huidige wethouder van sport Sint-

		Oedenrode
2.	- Onderzoek naar de huidige sportdeelname van de gemeente Sint-Oedenrode - Onderzoek naar de resultaten van het sportdeelname onderzoek uit 2009 - Landelijke trends en ontwikkelingen op gebied van sportdeelname in kaart brengen in vergelijking met de cijfers uit Sint-Oedenrode	Online enquête Studie van de resultaten uit sportdeelname onderzoek 2009 Deskresearch via het internet
3.	- Inzicht geven in de diverse middelen om de sportdeelname te stimuleren van de fusie gemeentes Veghel en Schijndel met de daarbij behorende tevreden/ontevredenheid en benodigdheden	Interviews met de beleidsmedewerkers sport van de gemeentes Veghel en Schijndel
4.	- Inzicht geven in de diverse middelen om de sportdeelname te stimuleren van de gemeentes Eindhoven, Weert, Tilburg en 's-Hertogenbosch met de daarbij behorende tevreden/ontevredenheid en benodigdheden	Interviews met de beleidsmedewerkers sport van de gemeentes Eindhoven, Weert, Tilburg en 's-Hertogenbosch

1.6 Onderzoek verantwoording

1.6.1 Kwantitatief onderzoek

Het kwantitatieve onderzoek is een onderzoek naar de sportdeelname binnen de gemeente Sint-Oedenrode. Het sportdeelname onderzoek bestaat uit een primaire data verzameling door middel van online enquêtes op basis van een aselechte steekproef (bijlage 1). Dit sportdeelname onderzoek is een tweede meting van de sportdeelname binnen de gemeente, de eerste meting heeft in 2009 plaatsgevonden. Het beperkte budget voor dit onderzoek heeft geleid tot een kwalitatief minder onderzoek (bijlage 6.1). Met als gevolg een lagere respons. Echter betreft het een herhaalonderzoek, waardoor vergelijking alsnog goed mogelijk is. Op basis hiervan is een lagere respons acceptabel. Er is gestreefd naar een respons van 204 (15% van 2009). De enquête heeft hierbij van 27 maart 2015 tot en met 30 april 2015 open gestaan. De onderzoekspopulatie van het kwalitatieve onderzoek bestaat uit inwoners van de gemeente Sint-Oedenrode binnen de leeftijdsklasse 6 t/m 55 jaar. De omvang van deze onderzoekspopulatie bestaat uit 11.056 inwoners.

Om de validiteit van het voorgaand onderzoek te waarborgen is de online enquête zo min mogelijk aangepast. De aanpassingen die zijn doorgevoerd in de enquête, zijn gebaseerd op de wijzigingen vanuit het landelijke RSO (Richtlijn Sportdeelname Onderzoek) en bestaan uit toevoegingen van antwoordopties. De betrouwbaarheid van het onderzoek kan zijn beïnvloed, doordat er onder de deelnemers een prijs is verloten. De mogelijkheid bestaat dat respondenten alleen aan het onderzoek hebben deelgenomen om kans te maken op de prijs en hierdoor minder zorgvuldig zijn geweest bij het invullen van de enquête. Daarnaast zullen uitgenodigde respondenten die niets met sport hebben minder snel zijn geneigd om deel te nemen aan het onderzoek. Om de representativiteit van het sportdeelname onderzoek te toetsen is gebruik gemaakt van de Chi-kwadraat toets voor verdeling, op basis van leeftijd. Hieruit is gebleken dat de steekproef niet representatief is voor de onderzoekspopulatie (bijlage 3.2). Dit betekent dat de uitspraken niet kunnen worden gegeneraliseerd over alle inwoners van de gemeente Sint-Oedenrode die vallen binnen de leeftijd 6 t/m 55 jaar.

1.6.2 Kwalitatief onderzoek

Het kwalitatieve onderzoek bestaat uit het voeren van interviews onder de onderzoekspopulatie, bestaande uit 3 fusiegemeentes en 9 sportgemeentes (bijlage 8). Om de betrouwbaarheid met betrekking tot de uitspraken over de gehouden interviews te waarborgen, zijn de getrokken conclusies op basis van de interviews geverifieerd voor goedkeuring. Hiervoor is gekozen om eventuele verkeerde interpretaties te voorkomen. Daarnaast is gebruik gemaakt van controle vragen om de validiteit van het onderzoek te waarborgen. De meest voorkomende manier van het waarborgen van de validiteit, is gedaan door te vragen naar praktijkvoorbeelden en resultaten van de benoemde middelen. Om de representativiteit te vergroten hebben de interviews plaats gevonden met de beleidsmedewerkers van sport die betrokken en actief zijn met de sportstimulering van de gemeente. Op deze manier is de juiste persoon gesproken die alles kan vertellen omtrent sportstimulering binnen zijn/haar gemeente.

Onder de onderzoekspopulatie hebben de volgende 8 interviews plaatsgevonden;

- Een interview met de huidige en de oud wethouder van sport van de gemeente Sint-Oedenrode (bijlage 8.1 en 8.2),
- Een interview met de beleidsmedewerker van sport van de fusie gemeentes Veghel en Schijndel (bijlage 8.3 en 8.4)
- Een interview onder de sportgemeentes van de afgelopen 3 jaar (Tilburg, Eindhoven en Weert) inclusief de sportgemeente van het jaar 2010 ('s-Hertogenbosch). Dit naar aanleiding van een tip dat deze gemeente het in sportstimuleringsland het erg goed doet (bijlage 8.5 t/m 8.8)

1.7 Leeswijzer

De structuur van dit document is opgebouwd naar aanleiding van de onderzoeksvragen. In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, wordt inzicht gegeven in de pijlers, richtlijnen en acties van het beleid van gemeente Sint-Oedenrode over de periode 2009-heden. Hierdoor wordt inzichtelijk op welke gebieden ontwikkeling mogelijk zichtbaar zijn in de sportdeelname. In hoofdstuk 3 wordt de sportdeelname van 2015 van de gemeente Sint-Oedenrode weergegeven, de resultaten worden vergeleken met de cijfers van het sportdeelname onderzoek uit 2009 en de landelijke trends en ontwikkelingen. Daarnaast wordt hierin een terugkoppeling gemaakt tussen de gerealiseerde acties en het resultaat uit het sportdeelname onderzoek in vergelijking met 2009 en 2015. Vervolgens komt het onderzoek naar de fusie- en sportgemeentes aan bod. In hoofdstuk 4 worden de best practises van de inzet van diverse middelen, van de fusie gemeentes Veghel en Schijndel onderzocht. Hetzelfde geldt voor hoofdstuk 5, waarin de best practises worden onderzocht van de vier sportgemeentes. Op deze manier wordt inzicht gegeven in mogelijke adviezen om de sportdeelname van de gemeente Sint-Oedenrode en de toekomstige fusiegemeente Meierijstad te vergroten. Daarna worden in het volgende hoofdstuk de conclusies naar aanleiding van het voorgaand onderzoek weergegeven met hierin het antwoord op de centrale probleemstelling. Om tot slot in hoofdstuk 7 een uitgebreid advies te geven hoe invulling kan worden gegeven aan de conclusie van de centrale probleemstelling.

2 Sportbeleid gemeente Sint-Oedenrode 2009-2015

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvraag: “Wat zijn de speerpunten en acties van het sportbeleid van de gemeente Sint-Oedenrode over de periode van 2009-heden die invloed hebben op de sportdeelname?” Hierin worden de speerpunten van het sportbeleid over de afgelopen periode benoemd en toegelicht. Het doel is om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de acties welke voortvloeien uit de speerpunten van het sportbeleid over de periode 2009-2015. Om de effectiviteit van de gerealiseerde acties te toetsen wordt de sportdeelname in hoofdstuk 3 in kaart gebracht.

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag hebben er interviews plaatsgevonden met de oud- en de huidige wethouder van sport van de gemeente Sint-Oedenrode. Daarnaast heeft er een studie plaatsgevonden van het document “Actualisatie sportbeleid Sint-Oedenrode maart 2009” (Gemeente Sint-Oedenrode, 2009).

2.1 Richtlijnen van het huidige sportbeleid

In het document “Actualisatie sportbeleid Sint-Oedenrode 2009” zijn de richtlijnen/aandachtspunten van het sportbeleid weergegeven (Gemeente Sint-Oedenrode, 2009). De focus van het beleid ligt met name op de doelgroep jeugd. Daarnaast ligt de focus ook op een goede sportcultuur binnen de gemeente Sint-Oedenrode. Dit belang komt voort vanuit de functies van sport zoals; zinvolle vrijetijdsbesteding, ontwikkelen van de motoriek (jeugd) en bijvoorbeeld het versterken van de gezondheid. Het voornaamste doel van het sportbeleid is om sport voor iedereen toegankelijk te maken en de inwoners van de gemeente Sint-Oedenrode te stimuleren om te gaan en blijven sporten. Om dit te realiseren wordt er gestreefd naar een wisselend en betaalbaar aanbod van sportmogelijkheden. Hierbij speelt ook de fysieke toegankelijkheid een belangrijke rol. In tabel 2 is een samengevat overzicht te zien van de richtlijnen uit het sportbeleid van de gemeente Sint-Oedenrode, verdeeld over verschillende terreinen.

Tabel 2: Overzicht van de richtlijnen van het sportbeleid uit 2009 (Gemeente Sint-Oedenrode, 2009)

Het gebied van:	Specifieke focus op:
- Binnensportaccommodaties	Gebruik maken van multifunctionele binnensportaccommodaties. Waarbij daarnaast voorzien in de behoefte van binnensportverenigingen, met hierbij als doel het optimaal benutten en verhogen van de bezetting van binnensportaccommodaties.
- Buitensportaccommodaties	Voldoende trainings- en wedstrijdcapaciteit creëren bij de buitensportverenigingen en het bevorderen van multifunctioneel gebruik van velden. Er wordt gefocust op het voorkomen van capaciteitsproblemen en het op peil krijgen en houden van de kwaliteit van de sportvelden zonder pieken in de kosten.
- Verenigingsondersteuning	Investeren in verenigingsondersteuning waardoor eventuele knelpunten kunnen worden opgelost.
- Verenigingen, algemeen	Een structurele versterking van sportverenigingen op lokaal niveau en het signaleren van (gemeenschappelijke) knelpunten bij sportverenigingen.
- Openbare ruimte, ongeorganiseerde sport	Het aanleggen van een veilige hardlooprouten in samenwerking met plaatselijke (hard)loopverenigingen met als gewenst doel het stimuleren van inwoners om (meer) sportief te bewegen.
- Openbare ruimte, algemeen	Het bevorderen van actief sportief bewegen, waarbij het gewenste resultaat gericht is op het voldoen aan de vraag sportbeoefening in de openbare ruimte.
- Sportstimulering jeugd	Het opdoen van bewegingservaring door de basisschoolleerlingen met het gewenste resultaat een gezonde basis voor jeugd-sportstimulering, in samenwerking met sport en onderwijs.
- Jeugdsubsidie	Er wordt gestreefd naar een passende subsidiemethodiek.

Uit tabel 2 valt te verklaren dat de focus van het sportbeleid, uit 2009, in grote lijnen gericht is op sportaccommodaties, sportverenigingen, ongeorganiseerde sport in de openbare ruimte en de doelgroep jeugd. Hieruit valt op te maken dat er niet één bepaalde sport is waarop de focus ligt. Daarnaast valt op dat de voornaamste focus, naast de doelgroep jeugd, gericht is op de kwaliteit van de locatie van sportbeoefening. Dit zou ervoor moeten zorgen dat het voornaamste doel van het beleid wordt bereikt, namelijk sport voor iedereen mogelijk/toegankelijk maken. Om de kwaliteit van sportlocatie te kunnen bevorderen worden pijlers gericht op bijvoorbeeld het creëren van multifunctioneel en veilig gebruik van de sportlocatie, voor overige pijlers zie tabel 2.

2.2 Gehanteerde plan van aanpak vanuit het sportbeleid

De geplande manier waarop de gemeente Sint-Oedenrode invulling wil geven aan het realiseren van de doelen en richtlijnen van het sportbeleid zijn vertaald in projectfiches. Projectfiches zijn uitgewerkte aanbevelingen met de daarbij behorende actiepunten. In tabel 3 zijn de actiepunten van de projectfiches uit het document "Actualisatie sportbeleid Sint-Oedenrode 2009" weergegeven. Deze projectfiches sluiten 1 op 1 aan met de focuspunten weergegeven in tabel 2 pagina 11.

Tabel 3: Overzicht van de gehanteerde plan van aanpak vanuit het sportbeleid uit 2009 (Gemeente Sint-Oedenrode, 2009)

Het gebied van:	Wat gaat er gebeuren :
- Binnensportaccommodaties	De binnensportaccommodaties krijgen verschillende functies. Ook wordt er een behoefteonderzoek uitgevoerd onder de binnensportverenigingen. Overige acties zijn nog nader vast te stellen.
- Buitensportaccommodaties	In 2010 wordt onderzoek gedaan of er positieve effecten kunnen worden behaald door de aanleg van kunstgras ten aanzien van ruimte, onderhoud en beheer. Indien het onderzoek het vermoeden bevestigt wordt er multifunctioneel gebruik gecreëerd. Voor het voorkomen van tijdige capaciteitsproblemen worden jaarlijkse capaciteitsberekeningen door de gemeente gedaan en indien nodig worden afspraken gemaakt en een actieplan opgesteld.
- Verenigingsondersteuning	Investeren in het maken van keuzes over de aanpak en eventuele prioriteiten bij een grote vraag aan ondersteuning, mogelijk maken van 1 op 1 trajecten met verenigingen. Het overwegen van langere ondersteuningstrajecten per vereniging, het vooraf maken van duidelijke afspraken met het verenigingsbestuur over de eigen inzet en opstelling van de vereniging in het traject. Zorgdragen voor een goede afronding van een traject, zoals het vrijwilligerstraject.
- Verenigingen algemeen	Een inventarisatie opstellen naar de mogelijkheden voor het aanstellen van combinatiefunctionarissen. Daarnaast wordt nog een enquête uitgevoerd onder alle sportverenigingen in Sint-Oedenrode en mogelijke uitkomsten meegenomen in de actualisering van het sportbeleid.
- Openbare ruimte, ongeorganiseerde sport	Er wordt een opzet gemaakt met een aanvullend voorstel voor het uitzetten van een (hard)looproute over bestaande paden en wegen waarbij extra verlichting en bewegwijzering de veiligheid moet waarborgen.
- Openbare ruimte, algemeen	Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de onderlinge afwijking tussen vraag en aanbod met betrekking tot sportbeoefening in openbare ruimte en de mogelijkheden om deze te verminderen.
- Sportstimulering jeugd	Onderzoek wordt uitgevoerd naar de opzet en effecten van 'Jeugd in beweging', eventuele consequenties worden doorgevoerd. Daarnaast wordt op combinatiefunctionarissen ingezet.
- Jeugdsubsidie	Onderzoek in 2012 naar de subsidieringmethodiek, met hierbij de aandacht op knelpunten en jeugdsportsubsidie.

Uit tabel 3 valt op dat de geplande acties met namen bestaan uit acties welke achter de schermen gebeuren en niet direct invloed hebben op een toename in de sportdeelname. Een voorbeeld hiervan is het aanstellen van een combinatiefunctionaris die de sportverenigingen kan ondersteunen en de verschillende onderzoeken die gepland staan. Met betrekking tot de genoemde acties welke vrijwel direct invloed hebben op de sportdeelname, wordt enkel gesproken over 'Jeugd in beweging'. Daarnaast worden actiepunten aangegeven zoals veilige (hard)looproutes door middel van goede verlichting en bewegwijzering en (indien onderzoek het bevestigt) het creëren van multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties. Opvallend aan dit plan van aanpak is dat er niets wordt vermeld met betrekking tot de doelgroepen jongste jeugd, jongeren, volwassenen, senioren en sporters met een beperking. Ook deze groepen inwoners dienen niet te worden vergeten met betrekking tot het stimuleren van de sportdeelname.

2.3 Gerealiseerde acties van 2009-heden

Door de maatschappelijke ontwikkelingen die plaatsvinden over de periode van 2009-heden, zijn er aandachtspunten verschoven. In de basis is het beleid niet aangepast. Om achter de verschuivingen te komen hebben interviews plaatsgevonden met de oud en huidige wethouders sport van de gemeente Sint-Oedenrode. Uit de interviews blijkt dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden in de speerpunten van het sportbeleid. De oud-wethouder geeft aan dat de focus met name lag op de breedtesport, sport moet voor iedereen toegankelijk zijn waarin een extra focus is gelegd op de doelgroep jeugd en senioren. Daarnaast ligt ook de nadruk op het handhaven en coördineren van de huidige stimuleringsprogramma's (bijlage 5.1). De speerpunten van het huidige beleid kent een overlap. De overlap is terug te vinden in het zo toegankelijk mogelijk maken van sport voor iedereen en het handhaven/coördineren en stabiliseren van de huidige programma's. Daarnaast wordt in het huidige beleid een extra focus gelegd op het niveau van buitensportvoorzieningen (bijlage 5.2).

Er hebben verschillende programma's en projecten plaatsgevonden binnen de sportstimulering over de periode 2009-heden. De acties die plaats hebben gevonden zijn;

- er is 1 aanspreekpunt gecreëerd voor verenigingen binnen de gemeente Sint-Oedenrode,
- stimuleringsproject 'SjorsSportief' is begonnen. Dit is gericht op de basisschoolleerlingen om deze kennis te leren maken met verschillend sportaanbod,
- 'Fifty fit', een programma dat gericht is op senioren aan het bewegen krijgen. Hierbij zijn wandel-, fiets en bijvoorbeeld zwemgroepen opgericht voor senioren en het overdag tennissen voor senioren,
- er is een regionaal loket 'Special Sport' dat gericht is op het sporten met een beperking waarin het aanbod van aangepast sporten in de regio is weergegeven,
- in de winter zijn er door de gemeente 4 tijdelijke schaatsbanen gemaakt in de periode dat er een aantal strenge winters achter elkaar waren,
- aantal grasveldjes zijn veranderd naar voetbalveldjes,
- er is bewegwijzering gekomen voor wandelroutes,
- sporthal 'De Streepen' is opgeknapt waardoor meer sportaanbod mogelijk is met name in het turnen,
- er is een half-pipe aangelegd,
- goedkoper commercieel sportaanbod gekomen doordat Health City is vervangen door Basic Fit.

Op dit moment loopt er geen actief traject dat gericht is op de senioren. De programma's/het aanbod dat op dit moment gericht is op de senioren, wordt door de verenigingen zelf gehandhaafd en is naar aanleiding van het programma 'Fifty fit' ontstaan. Uit de opgesomde gerealiseerde acties valt op te maken dat deze invloed dienen te hebben op de sportdeelname van de jeugd, het sporten bij officiële binnensportaccommodaties, de voorzieningen in de openbare ruimte en de sporten voetbal, schaatsen, wandelen/hardlopen, turnen en fitness. Op basis van de gerealiseerde acties en de uitslagen van het sportdeelname onderzoek in hoofdstuk 3 kan worden getest of de acties invloed hebben gehad op de sportdeelname.

2.4 Conclusie

In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: “Wat zijn de speerpunten en acties van het sportbeleid van de gemeente Sint-Oedenrode over de periode van 2009-heden die invloed hebben op de sportdeelname?”. De focus vanuit het sportbeleid heeft over de afgelopen periode met name gelegen op de toegankelijkheid tot sporten voor de inwoners met hierbij extra focus op de doelgroep jeugd. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de sportdeelname onder de jeugd een toename dient te kennen.

Uit dit onderzoek blijkt dat er verschillende acties plaatsgevonden hebben over de periode van 2009-heden. Alle acties die plaats hebben gevonden dienen bij te dragen aan de sportdeelname. Sommige kunnen direct bijdragen zoals het stimuleringsprogramma ‘Sjors Sportief’ en sommige indirect zoals de acties gericht op de kwaliteit van het aanbod en het ondersteunen van sportverenigingen. De indirecte acties zijn hierdoor niet of lastig terug te zien in de sportdeelname, omdat deze lastig tot niet meetbaar zijn. Dit komt onder andere doordat er geen onderzoek is gedaan naar de kwaliteit van sportverenigingen en de tevredenheid hierover. Uit de gerealiseerde acties, zichtbaar in paragraaf 2.3, kan worden geconcludeerd dat de sportdeelname binnen de gemeente Sint-Oedenrode op het gebied van jeugd, het sporten met een beperking, sporten bij officiële binnensportaccommodaties (Sporthal De Streepen) en het sporten bij openbare voorzieningen een ontwikkeling zichtbaar dient te zijn. Daarnaast kan er een verandering in de sporten voetbal, schaatsen, wandelen/hardlopen, turnen en fitnessen zichtbaar zijn door aanpassing in het aanbod.

Om de ontwikkelingen met betrekking tot de toegankelijkheid en de gerealiseerde acties zichtbaar te maken, worden in het volgende hoofdstuk de resultaten van het sportdeelname onderzoek vergeleken met de resultaten uit 2009. Het zichtbaar maken van de ontwikkelingen op het gebied van toegankelijkheid tot sporten en de gerealiseerde acties wordt gedaan door in te gaan op de resultaten met betrekking tot de sportdeelname cijfers, redenen waarom er niet wordt gesport of waarom er ooit gestopt is met sporten, de locatie van sportbeoefening en meest beoefende sporten.

3 Ontwikkeling in sportdeelname 2009-2015

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: “Hoe is de huidige sportdeelname van de gemeente Sint-Oedenrode en welke verandering is zichtbaar ten opzichte van de sportdeelname van 2009?” Om de vraag te beantwoorden is een studie gedaan naar het sportdeelname onderzoek uitgevoerd in 2009.

Daarnaast is een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd en zijn de landelijke trends en ontwikkelingen op het gebied van sportdeelname onderzocht. Met het vergelijken van de resultaten uit 2009 moet voorzichtig worden omgegaan in verband met de laag uitgevallen respons. Hierdoor zullen onder andere conclusies worden getrokken in vergelijkingen met de landelijke trends en ontwikkelingen. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt nog een terugkoppeling gemaakt en inzicht verkregen in de ontwikkelingen van de genoemde acties uit paragraaf 2.3.

Voor het sportdeelname onderzoek is de volgende definitie van sport gehanteerd: “Het gaat om sportactiviteiten die in de afgelopen twaalf maanden zijn gedaan. Bij sport wordt gedacht aan bijvoorbeeld badminton, fitness, toerfietsen en schaken; niet aan bijvoorbeeld tuinieren, puzzelen of fietsen naar de bakker. Sporten die tijdens de vakanties zijn beoefend, tellen wel mee; sporten tijdens de gymlessen op school tellen niet mee.” Bron: (Sportdeelname.nl/methodieken/rso/).

3.1 Responsverdeling

In tabel 4 is de onderzoekspopulatie schematisch weergegeven samen met de gerealiseerde respons van het sportdeelname onderzoek 2015. Het sportdeelname onderzoek is uitgezet onder 11.056 inwoners van de gemeente Sint-Oedenrode welke behoren tot de onderzoeksdoelgroep (6 t/m 55 jaar). De onderzoeksdoelgroep is bepaald op basis van het RSO (Regionaal Sportdeelname Onderzoek) dat tevens als richtlijn is gebruikt in het onderzoek van 2009.

Tabel 4: Responsverdeling sportdeelname onderzoek 2015

Onderzoeksdoelgroep	Aantal inwoners	Percentage	Respons	Respons verdeling
Jeugd 6 t/m 11 jaar	1483	13,4%	43	24,3%
Jongeren 12 t/m 17 jaar	1373	12,4%	32	18,1%
Volwassenen 18 t/m 55 jaar	8200	74,2%	102	57,6%
Totaal	11.056	100%	177	100%

Om aan de respons te komen zijn de volgende acties ondernomen;

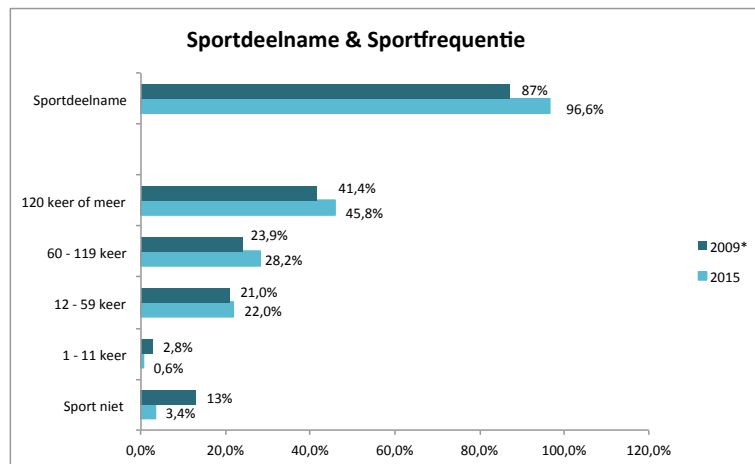
- Versturen van 1247 brieven met de uitnodiging voor het sportdeelname onderzoek met verwijzing van de link naar de enquête (bijlage 2.1),
- Oproep om deel te nemen aan het sportdeelname onderzoek via de gemeentelijke Facebook pagina, gemeentelijke Twitter account, intern via intranet en een artikel in de MooiRooi krant (bijlage 2.2),
- Kaartjes met een oproep deel te nemen aan het sportdeelname onderzoek, bij 5 basisscholen binnen de gemeente Sint-Oedenrode. De kaartjes zijn meegegeven aan de leerlingen van groep 3 t/m groep 8. Ook hebben de kaartjes gelegen bij de publieke balie van het gemeentehuis (bijlage 2.3)
- Face to face afgenomen enquêtes in het centrum van Sint-Oedenrode onder de jeugd en jongeren,
- Herhaal oproep via intranet met het verzoek deel te nemen aan het onderzoek (bijlage 2.2).

Dit onderzoek betreft een tweede meting waardoor een vergelijking tussen de sportdeelname cijfers goed mogelijk is. De resultaten van het onderzoek uit 2015 geven een bruikbaar beeld van de onderzochte situatie.

3.2 Sportdeelname en frequentie

Uit het vergelijkende sportdeelname onderzoek is gebleken dat er een groei heeft plaatsgevonden van 9,6% in de sportdeelname over de periode van 2009-2015. Op dit moment doet 96,6% van de respondenten aan sport. Hiervan sport het grootste gedeelte (45,8%) meer dan 120 keer per jaar. 96% van de respondenten sport minimaal 12 keer per jaar (maandelijks of meerdere keren per maand). Ook hierin is een groei zichtbaar ten opzichte van het jaar 2009. In afbeelding 1 zijn de veranderingen in sportdeelname te zien over de periode 2009-2015.

Afbeelding 1: Vergelijking van de sportdeelname & sportfrequentie van 2009 en 2015

**Met betrekking tot de sportfrequentie gegevens van 2009 zijn deze niet geheel vergelijkbaar met 2015. Dit omdat er geen gegevens beschikbaar zijn van de sportfrequentie onder de jeugd (Stagiaires FEHT, 2009).*

Op basis van de niet representatieve meting en een hoge sportdeelname gemeten in 2015, is er een controle meting uitgevoerd. De controle meting bestond uit een aselechte steekproef, gehouden onder 51 inwoners van de gemeente Sint-Oedenrode. Uit de controle meting van 2015 is een sportdeelname van 82,4% gekomen. Van de 82,4% sport 54,8% met grote regelmaat, 120 keer of meer per jaar (bijlage 4). De controle meting wijst uit dat de sportdeelname afwijkt met 14,2% ten opzichte van het uitgevoerde sportdeelname onderzoek uit 2015. Deze afwijking valt te verklaren door het feit dat respondenten die niet sporten, minder snel geneigd zijn deel te nemen aan een onderzoek naar de sportdeelname.

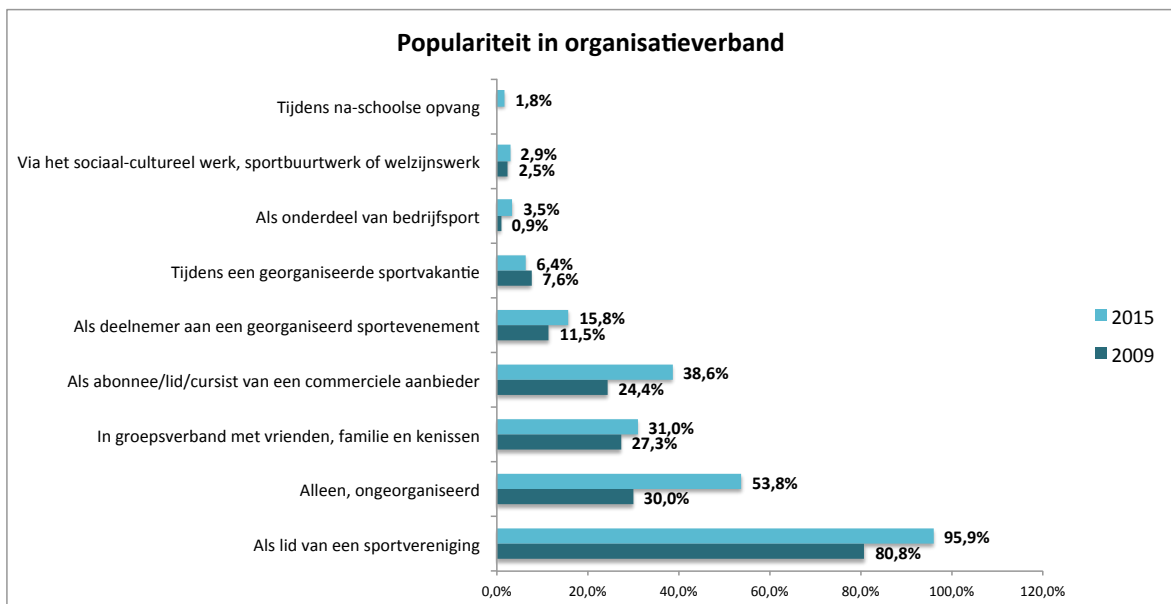
De sportdeelname onder de respondenten van de gemeente Sint-Oedenrode ligt een stuk hoger ten opzichte van de landelijke sportdeelname. Uit de inauguratie rede "Sportparticipatie: uitdaging voor wetenschap en beleid" staat dat de landelijke sportdeelname in 2013 (gemeten onder de doelgroep vanaf 12 jaar en ouder) 70% is. 63% van de 70% geeft aan maandelijks of meerdere keren per maand aan sport te doen (Breedveld, 2014). Zeker op het vlak van sportfrequentie scoren de respondenten van Sint-Oedenrode vele malen hoger ten opzichte van de landelijke ontwikkelingen. De sportdeelname onder de respondenten uit de controle meting is ook hoger, namelijk 82,4% tegenover het landelijke 70%. Van de 177 respondenten sport namelijk 96% maandelijks of meerdere keren per maand ten opzichte van het landelijke percentage van 63%.

3.3 Sporten in verschillende verbanden

Aan de beoefening van sport kan op verschillende manieren invulling worden gegeven. Een onderscheid hierin wordt gemaakt met betrekking tot het organisatieverband. Zo kan sport worden beoefend bij een sportvereniging, als bedrijfsport, bij een commerciële sportaanbieder of tijdens een sportvakantie. Daarnaast kan er ook alleen of in een groep aan ongeorganiseerde sport worden gedaan, zoals bijvoorbeeld hardlopen/wandelen of fietsen. Hierbij zijn de sporters geen lid van een sportvereniging.

Op basis van vergelijkend onderzoek is een verschuiving zichtbaar in de vorm van sportbeoefening. In afbeelding 2 is te zien dat de individuele ongeorganiseerde sport sterk is gegroeid met 23,8%. Daarnaast is een groei zichtbaar in het beoefenen van sport bij een commerciële sportaanbieder, als lid van een sportvereniging en het sporten in ongeorganiseerd verband met vrienden/familie of kennissen samen. Naast de sterke groei bij de individuele ongeorganiseerde sport valt op dat ruim 95% sport bij een sportvereniging.

Afbeelding 2: Vergelijking van de populariteit per organisatieverband van de jaren 2009 en 2015

De verandering in de vorm van het organisatieverband waarin wordt gesport is terug te zien in de veranderende populariteit van sport. De groei in het individueel uitvoeren van ongeorganiseerde sport is terug te zien in de stijgende populariteit van het hardlopen. Ten opzichte van 2009 is nu niet fitness maar hardlopen/joggen/trimmen de meest beoefende sport van 2015. Na hardlopen zijn; tennis, fitness en voetbal, wandelsport, hockey en tot slot zwemmen de meest beoefende sporten in 2015.

In tabel 5 is schematisch de verandering in populaire sporten weergegeven. Doordat een respondent meerdere sporten kan beoefenen, zijn de percentages samen geen 100%. Daarnaast zijn geen cijfers bekend van de landelijke top 5 meest beoefende sporten.

Tabel 5: Top 5 meest beoefende sporten uit 2009 en 2015 van gemeente Sint-Oedenrode en uit 2013 de landelijke top 5 (Bron landelijke cijfers: (Breedveld, 2014), overzicht meeste beoefende sporten 2015)

	1	2	3	4	5
2015	Hardlopen (24,9%)	Tennis (24,3%)	Fitness en voetbal (beide 21,5%)	Wandelsport (20,3%)	Hockey (18,1%)
2009	Fitness (32,7%)	Tennis (26,6%)	Zwemmen (26,3%)	Voetbal (25,8%)	Hardlopen (14,9%)
2013 landelijk	Fitness	Wandelsport	Zwemmen	Hardlopen	Wielrennen

Uit onderzoek van het document Sportparticipatie van professor Dr. K. Breedveld is aangetoond dat op landelijk niveau, in de afgelopen 50 jaar, het sporten buiten verenigingen om een flinke groei heeft doorgemaakt. Ook is te zien dat steeds meer mensen met vrienden of kennissen afspreken om te gaan hardlopen of naar het zwembad te gaan om baantjes te trekken” (Breedveld, 2014).

Het onderzoek van professor Dr. K. Breedveld sluit aan bij de resultaten van het sportdeelname onderzoek van gemeente Sint-Oedenrode uit het jaar 2015. Door de aangetoonde verandering in vorm van sportbeoefening, een flinke groei in het sporten buiten verenigingen om, valt de verschuiving in meest beoefende sporten, welke aantoonbaar is uit de onderzoeken van 2009 en 2015, te verklaren op basis van de landelijke trends en ontwikkelingen.

3.4 Locatie van sportbeoefening

Naast de verschillende verbanden waarin sport wordt beoefend is er ook een onderscheid in de locatie van de sportbeoefening. In dit onderzoek is onderscheid gemaakt in de volgende locaties van sportbeoefening:

- Officiële buitensportaccommodaties (zoals een hockeyveld, manege en openluchtwembad)
- Officiële binnensportaccommodaties (zoals een sporthal, binnen tennisbaan en sportschool)
- Voorzieningen in de openbare ruimte (zoals een half-pipe, trapveldje en basketbalpleintje)
- Andersoortige voorzieningen (zoals een park, bos, meer, huis/tuin en wijkcentrum)

Het onderscheid in locaties is gebaseerd op de richtlijnen van het RSO (Richtlijn Sportdeelname Onderzoek) (Sportdeelname.nl).

In het onderzoek van 2015 is de respondent gevraagd welke drie sporten hij/zij het vaakst heeft beoefend in de afgelopen 12 maanden. Vervolgens is per sport de vraag gesteld op welke locatie de sport wordt beoefend en of de locatie binnen of buiten de gemeente Sint-Oedenrode valt. Uit de resultaten valt af te lezen dat de sport die als eerste wordt genoemd (sport 1) het meest wordt beoefend in een officiële buitensportaccommodatie binnen de eigen gemeente (45,5%). Daarna wordt sport 1 het meest uitgevoerd op een officiële binnensportaccommodatie in de eigen gemeente (41,9%), gevolgd door een andersoortige voorzieningen in de eigen gemeente (26,6%) en voorzieningen in openbare ruimte in de eigen gemeente (4,2%). Voor een totaal beeld van de deze resultaten, gaat u naar bijlage 3 pagina 38.

Kijkend naar het totaal aantal sporters per locatie weergegeven in tabel 6, valt op dat de beoefening van sport in een officiële binnen- en buitensportaccommodatie en andersoortige voorzieningen dicht bij elkaar liggen. Dit valt te verklaren door de toename die zichtbaar is in het beoefenen van sport in ongeorganiseerd verband en de populariteit van het aantal sporters in organisatieverband (zoals vermeld in paragraaf 3.3). Daarnaast valt dit te verklaren doordat de meest beoefende sporten, waaronder tennis, fitness, voetbal, hockey en de zwemsport (bijlage 3 pagina 22) met name beoefend worden op officiële binnen- en buitensportaccommodatie en andersoortige voorzieningen.

Het lage percentage bij de voorzieningen in de openbare ruimte valt te verklaren aan de top drie meest beoefende sporten welke door de respondent aangegeven zijn, namelijk hockey, voetbal, tennis, zwemmen en hardlopen (bijlage 3 pagina 28 en 29). Deze sporten worden met name op een officiële binnen- en/of buitensportaccommodatie uitgevoerd of bij een andersoortige voorziening. Daarnaast is het zo dat de sporten die worden beoefend bij voorzieningen in de openbare ruimte relatief gezien laag scoren, namelijk 5,1% doet basketbal en 0,6% doet aan BMX en/of stuntsteppen (bijlage 3.1).

Tabel 6: Percentage van het totaal aantal sporters per locatie van de gemeente Sint-Oedenrode

Gebruik sportlocaties 2015	
Officiële buitensportaccommodaties	17,9%
Officiële binnensportaccommodaties	15,1%
Voorzieningen in de openbare ruimte	4,1%
Andersoortige voorzieningen	14,4%

Helaas kunnen de resultaten van het onderzoek uit 2009 niet worden vergeleken met de gegevens uit het onderzoek van 2015. Dit komt doordat er in het onderzoek uit 2009, door aanpassingen in de richtlijnen van het RSO, geen onderscheid is gemaakt in de sportbeoefening binnen of buiten de eigen gemeente.

Daarnaast is er geen onderscheid gemaakt per sport. Verder is in het onderzoek van 2009, bij het berekenen van het percentage dat de sport uitoefent op bijvoorbeeld een officiële buitensportaccommodatie, ervoor gekozen om de niet-sporters mee te tellen. Het meetellen van de niet-sporters zorgt ervoor dat de percentages lager uitvallen, dan wanneer het percentage onder de sporters wordt berekend. Uit een onderzoek van het Sociaal en cultureel planbureau valt te verklaren dat de uitkomsten van het onderzoek naar de sportdeelname 2015 met betrekking tot de officiële binnen- en buitensportaccommodaties overeenkomen met de landelijke trends en ontwikkelingen. Dit blijkt uit het citaat: *“De helft van de bevolking sport in officiële sportaccommodaties zoals sporthallen, -velden, fitnesscentra of zwembaden, tegelijkertijd maakt vier op de tien (ook) gebruik van de openbare ruimte”* (Sociaal en cultureel planbureau, 2015).

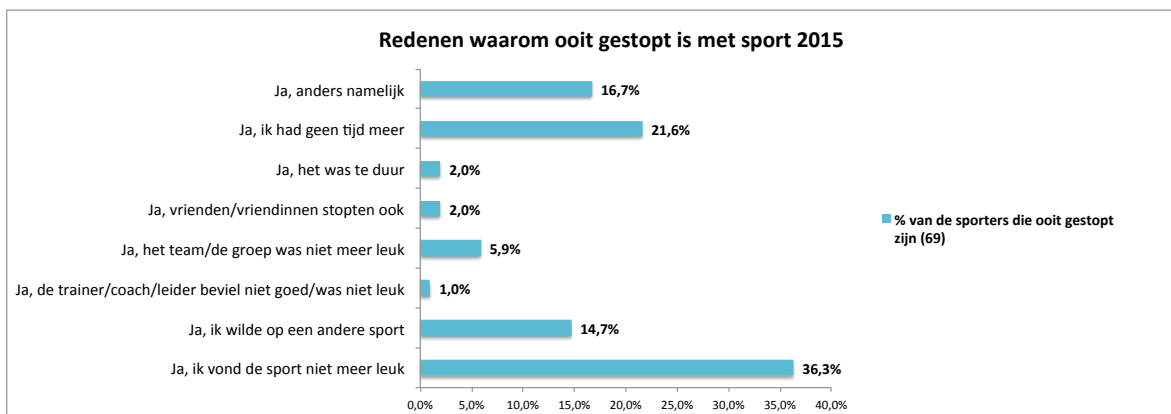
3.5 Redenen om wel/niet aan sport deel te nemen

Er zijn verschillende redenen om wel of niet aan sport deel te nemen. Om inzicht te krijgen in deze redenen zijn de volgende vragen gesteld; Waarom doe je aan sport?, Waarom doe je weinig aan sport?, Ben je ooit gestopt met sport? en Waarom doe je niet aan sport? Het vergelijken van deze resultaten met 2009 en de landelijke trends en ontwikkelingen zal op aangepaste manier nodig zijn. Dit komt doordat in het onderzoek van 2009 de vragen alleen zijn gericht aan de jeugd en jongeren en de vragen in het onderzoek van de landelijke trends en ontwikkelingen betrekking hebben op de gehele onderzoeksdoelgroep (jeugd, jongeren en volwassenen). Om de vergelijking tussen deze twee resultaten met de gegevens van 2015 mogelijk te maken zijn in paragraaf 3.5.1 de resultaten uit 2015 van de jeugd, jongeren en volwassenen weergegeven en in paragraaf 3.5.2 de resultaten van de jeugd en jongeren.

3.5.1 Resultaten sportdeelname onderzoek 2015

Van de 177 respondenten doen er 6 niet aan sport. De voornaamste reden hierbij is dat andere dingen leuker worden gevonden om te doen, gevolgd door het kost te veel geld (bijlage 3 pagina 39). Het onderzoek van 2015 toont aan dat 77,8% van de respondenten sport omdat sport heel leuk is. Daarnaast worden de volgende redenen nog genoemd om aan sport deel te nemen; 'Sport is goed voor je conditie' (71,9%) en 'Omdat je van sport lekker fit wordt' (50,9%). Voor overige redenen gaat u naar bijlage 3 pagina 25.

Afbeelding 3: Overzicht met redenen waarom deelnemers ooit gestopt zijn met sporten (2015)

Afbeelding 3 geeft aan waarom de respondenten zijn ooit gestopt met sporten. Hieruit valt op te maken dat 36,3% van de respondenten die ooit zijn gestopt met sporten, met als reden aangeeft dat de sport niet meer leuk was. 21,6 % geeft aan ooit te zijn gestopt met sport omdat er geen tijd meer voor was. 16,7% is ooit met een andere reden gestopt, de meest opgegeven reden hierbij is vanwege een blessure (bijlage 3 pagina 27).

3.5.2 Resultaten sportdeelname onderzoek 2015 van jeugd en jongeren

Van de 75 respondenten jeugd en jongeren doet iedereen aan sport, redenen waarom deze groep sport is te zien in afbeelding 4. Hierin is zichtbaar dat 89,3% aangeeft 'Sport is heel leuk', 54,7% omdat 'Sport is goed voor je conditie' en 'Er zitten vrienden/leuke kinderen bij/op', 41,3% omdat 'Om me lekker uit te leven' en 'Ik wordt er lekker fit van'.

Afbeelding 4: Redenen waarom jeugd en jongeren sporten (2015)

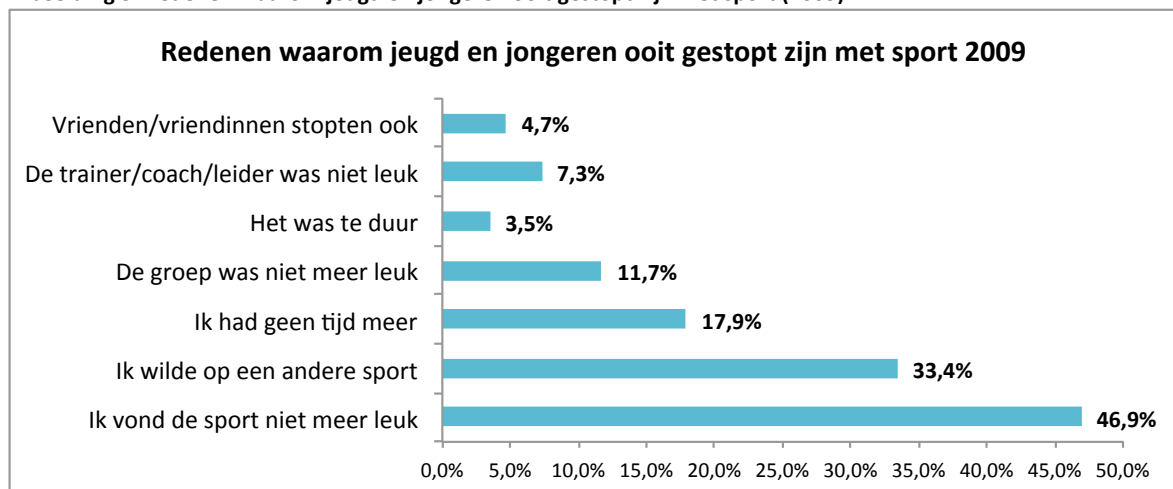

Van de jeugd en jongeren is 49,3% ooit gestopt met sporten. De voornaamste reden die hiervoor wordt gegeven is 'Ik vond de sport niet meer leuk' (23,3%). 10,7% geeft aan te zijn ooit gestopt met sport omdat hij/zij op een andere sport wilde. Bij de optie 'ik ben met een andere reden ooit gestopt' is de meest opgegeven reden hierbij 'het werd saai' (bijlage 3 pagina 44).

3.5.3 Resultaten sportdeelname onderzoek 2009

Het onderzoek uit 2009 toont aan dat 94,8% van de jeugd en jongeren sport omdat 'Sport is heel leuk'. Daarnaast worden de volgende redenen genoemd om aan sport deel te nemen; 'Sport is goed voor je conditie' (61,9%) en 'Ik wordt er lekker fit van' (47%) (bijlage 3 pagina 45).

Afbeelding 5: Redenen waarom jeugd en jongeren ooit gestopt zijn met sport (2009)

Uit afbeelding 5 valt op te maken dat 48,2% van de jeugd en jongeren ooit is gestopt met sporten. De voornaamste reden die hiervoor wordt gegeven is 'Ik vond de sport niet meer leuk' (46,9%). 33,4% geeft aan ooit te zijn gestopt met sport omdat hij/zij op een andere sport wilde. 17,9% van de jeugd en jongeren is ooit gestopt met sporten omdat hij/zij er geen tijd meer voor had.

Van de 707 respondenten doen er 71 niet aan sport (10%). De voornaamste reden hierbij is dat andere dingen leuker worden gevonden om te doen (33,8%), gevolgd door het kost te veel geld met 12,7. Voor de overige resultaten zie bijlage 3 pagina 45.

Wat opvalt bij het vergelijken van de resultaten uit 2009, is dat binnen de gemeente Sint-Oedenrode de reden om aan sport deel te nemen zo goed als gelijk is gebleven. Wat hierbij opvalt is dat naast de reden 'Ik wordt er lekker fit van' in 2015 ook de redenen 'Er zitten vrienden/leuke kinderen bij/op' en 'Om me lekker uit te leven' een rol spelen in de reden tot sportbeoefening.

Met een verschil van 0,9% zijn er in 2015 meer jeugd en jongeren die ooit zijn gestopt met sporten ten opzichte van 2009. De twee voornaamste redenen waarom er ooit is gestopt met sport zijn over de afgelopen periode gelijk gebleven. Wel werd in 2009 als reden om te stoppen met sport opgegeven dat dit komt vanwege tijdgebrek, dat nu vooral is veroorzaakt vanwege blessures.

3.5.4 Landelijke trends en ontwikkelingen

Uit de inauguratierede van Breedveld blijkt dat veel Nederlanders sporten om zich fitter en gezonder te voelen (Breedveld, 2014). Deze ontwikkeling is terug te zien in de redenen om te sporten onder de respondenten van de gemeente Sint-Oedenrode, zowel bij de resultaten van 2015 inclusief de volwassenen als bij de aangepaste resultaten met enkel jeugd en jongeren.

Uit het rapport 'Niet-sporters: Achtergronden en opvattingen' vanuit het NISB (Nederlands Instituut Sport en Bewegen) blijkt dat onder de jeugd en jongeren de voornaamste redenen om niet aan sport te doen zijn; (Dool, 2010)

- andere dingen zijn leuker ($\pm 30\%$);
- voldoende beweging ($\pm 28\%$);
- het kost te veel geld ($\pm 22\%$);
- geen tijd ($\pm 21\%$).

Hieruit blijkt dat er een overeenkomst is tussen de landelijke trends en ontwikkelingen en de resultaten uit het onderzoek van 2015 inclusief volwassenen. In beide gevallen wordt als voornaamste reden om niet aan sport deel te nemen opgegeven: 'Andere dingen zijn leuker'. Daarnaast blijkt uit de landelijke trends en ontwikkelingen dat 'Het kost te veel geld' als 3de reden wordt genoemd om niet aan sport deel te nemen. Hierin is het verschil zichtbaar met de resultaten uit het onderzoek van 2015 inclusief volwassenen, waarbij 'Het kost te veel geld' de minst (7de) genoemde reden is. Hieruit blijkt dat de kosten om aan sport deel te nemen een veel kleinere invloed heeft op het niet-sportgedrag van de volwassenen uit Sint-Oedenrode, ten opzichte van de landelijke trends en ontwikkelingen.

3.6 Sporten met beperking of chronische aandoening

Uit de resultaten van het onderzoek uit 2015 is gebleken dat 14 van de 177 respondenten (7,9%) een lichamelijk, auditieve, visuele of verstandelijke beperking of een chronische aandoening heeft. Van deze 7,9% sport slechts 7,1% niet (1 respondent). 12 van de 14 (85,7%) geven aan wel te sporten maar doen niet aan aangepast sporten. Tot slot doet 1 respondent aan aangepast sporten, maar doet dit in een andere gemeente (bijlage 3 pagina 40 en 41).

Uit de resultaten van het sportdeelname onderzoek uit 2009 is gebleken dat 134 van de 1313 respondenten (10,2%) een lichamelijk, auditieve, visuele of verstandelijke beperking of een chronische aandoening heeft. Van de 134 respondenten sportte 20,2% niet. 58,1% sport wel maar doet niet aan aangepast sporten. 21,7% doet aan aangepast sporten waarvan 13,2% aangepast sport binnen de gemeente Sint-Oedenrode. Hieruit valt te constateren dat de sportdeelname, in de gemeente Sint-Oedenrode, onder de sporters met een beperking over de periode 2009-2015 gestegen is.

Uit het document Rapportage sport 2014 (Sociaal en cultureel planbureau, 2015) valt te constateren dat gemeente Sint-Oedenrode het goed doet met betrekking tot de doelgroep: inwoners met een beperking. Uit het artikel en de landelijke trends en ontwikkelingen, blijkt dat de sportdeelname onder de groep sporters met een beperking door hun beperking worden beïnvloed in hun sportdeelname. Doordat er een hoge sportdeelname is onder de groep respondenten met een beperking, valt te verklaren dat de gemeente Sint-Oedenrode het goed doet op dit gebied. Het feit dat 13 van de 14 respondenten wel sport waarvan er slechts 1 aan aangepast sporten doet geeft aan dat deze groep niet wordt belemmerd in hun sportdeelname.

3.7 Conclusie

In deze paragraaf wordt eerst antwoord gegeven op de onderzoeksvraag “Hoe is de huidige sportdeelname van de Gemeente Sint-Oedenrode en welke verandering is zichtbaar ten opzichte van de sportdeelname van 2009?”. Vervolgens wordt kort een terugblik gegeven op hoofdstuk 2 en een verband gezocht tussen de sportdeelname en de gerealiseerde acties uit het beleid van 2009-heden.

Uit onderzoek is gebleken dat niet alleen de sportdeelname maar ook de sportfrequentie van de gemeente Sint-Oedenrode is toegenomen en tevens hoger is dan het landelijke gemiddelde. De gemeente doet het goed met betrekking tot de sportdeelname. Kijkend naar de sportlocatie waar de verschillende sporten worden beoefend valt op dat de individuele ongeorganiseerde sport, het beoefenen van sport bij een commerciële sportaanbieder, als lid van een sportvereniging en het sporten in ongeorganiseerd verband met vrienden/familie samen gegroeid is ten opzichte van 2009. Dit valt te verklaren aan de verandering in populariteit van de verschillende vormen van sportbeoefening. Zo bestaat de top 5 van meest beoefende sporten uit hardlopen, tennis, fitness en voetbal, wandelsport en tot slot hockey. In 2009 was fitness niet in de top 5 opgenomen, hardlopen is van plek 5 naar nummer 1 gegaan en de wandelsport is in plaats van het zwemmen in de huidige top 5 gekomen. Met betrekking tot een conclusie over de locatie van sportbeoefening kan geen uitspraak worden gedaan, omdat de vergelijking met 2009 niet mogelijk is (zie paragraaf 3.4). Wel valt op dat voorzieningen in de openbare ruimte, zoals een half-pipe, trapveldje en basketbalpleintje, vele malen minder wordt gebruikt om sport te beoefenen dan een officiële accommodatie of de openbare ruimte zoals fiets- en wandelpaden. Met een verschil van 0,9% kan worden geconcludeerd dat er in 2015 meer jeugd en jongeren ooit zijn gestopt met sporten ten opzichte van 2009. De redenen waarom er wel/niet wordt gesport zijn ten opzichte van 2009 nagenoeg gelijk gebleven. Op het gebied van aangepast sporten kan worden geconcludeerd dat de gemeente het goed doet. Er is een verhoogde sportdeelname zichtbaar wat kan betekenen dat deze groep niet wordt belemmerd in hun deelname tot sporten.

Terugkijkend naar hoofdstuk 2 kan worden geconcludeerd dat de gerealiseerde acties uit paragraaf 2.3, met betrekking tot de toegankelijkheid van sporten, het gewenste effect hebben opgeleverd. Namelijk; een toename in de sportdeelname onder de jeugd en jongeren en een toename onder de respondenten met een beperking. De sportdeelname onder alle respondenten is gestegen. Wel is er op het gebied van het gebruik maken van voorzieningen in de openbare ruimte nog mogelijkheid voor verbetering. Kijkend naar de sporten waarin een verandering heeft plaatsgevonden, met betrekking tot de voorzieningen, kan worden geconcludeerd dat het beoefenen van sporten toeneemt als de omstandigheden worden aangepast. De verbeterde accommodatie van een sporthal, het aanpassen van grasveldjes in voetbalveldjes en het toepassen van bewegwijzering in wandelroutes heeft namelijk geleid tot een toename in de sporten voetbal, turnen en wandelen & hardlopen (bijlage tabel 4, pagina 46).

Ondanks dat er door 33% van niet-sportende respondenten wordt aangegeven niet te sporten omdat het te veel geld kost, heeft het goedkopere fitness aanbod hierin geen verschil gemaakt. Hieruit kan worden geconcludeerd dat enkel het creëren van goedkoper sportaanbod niet de oplossing is.

4 Sportstimulering gemeente Veghel en Schijndel

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag: “Wat zijn de best practises met betrekking tot de inzet van de diverse middelen ter stimulering van de sportdeelname van de fusiegemeentes Veghel en Schijndel?” Hierin wordt toegelicht wat de fusiegemeentes verstaan onder sportstimulering, welke middelen worden gebruikt met de daarbij behorende functies en benodigdheden en wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van de ingezette middelen van de twee fusiegemeentes. Door beantwoording van de onderzoeksvraag en het verschil dan wel overeenkomst tussen de twee fusiegemeentes en Sint-Oedenrode te onderzoeken, wordt onder andere zichtbaar waar eventuele kansen en mogelijkheden liggen voor Sint-Oedenrode.

Om tot beantwoording van deze vraag te komen, hebben interviews plaatsgevonden met de beleidsmedewerkers sport van de fusiegemeentes Veghel en Schijndel. Beide interviews zijn op dezelfde wijze uitgevoerd om ervoor te zorgen dat de resultaten goed vergelijkbaar zijn.

4.1 Sportstimulering

Om inzicht te verkrijgen in de best practises van de twee fusiegemeentes wordt in deze paragraaf eerst toegelicht wat beide gemeentes verstaan onder sportstimulering.

Uit het gesprek met de gemeente Schijndel is gebleken dat onder sportstimulering wordt verstaan “Alles wat de gemeente doet om sporten voor personen en verenigingen mogelijk te maken”. Het bieden van hulp, op gebieden waar het verenigingen of personen zelf niet lukt om de dingen te realiseren, valt hier ook onder. Net zoals de stimuleringsprojecten en het verzorgen van een optimale sportaccommodatie ook onder sportstimulering valt, “Want ook dit heeft invloed op de sportdeelname” (bijlage 5.8). Het bieden van hulp voor sportverenigingen is met name gericht op het beleid, de financiële zaken en de mogelijkheden tot samenwerking met andere sportverenigingen.

In de gemeente Veghel wordt de volgende definitie van sportstimulering gehanteerd: “Het geheel aan maatregelen en activiteiten die erop gericht zijn om mensen uit te dagen tot structurele sportdeelname” (bijlage 5.7). Hierbij ligt de focus met name op het structurele gedeelte. Onder sportstimulering vallen de losstaande activiteiten/projecten die gericht zijn op het gebied van sport en de ondersteuning van sportverenigingen. Accommodatie wordt binnen de gemeente Veghel niet gezien als een onderdeel van sportstimulering (bijlage 5.7).

Ondanks dat de omschrijving van sportstimulering bij beide fusiegemeentes in grote lijnen overeen komt, namelijk het geheel aan maatregelen en acties dat de gemeente doet om sport voor iedereen mogelijk te maken, is er verschil zichtbaar met betrekking tot het verzorgen en in stand houden van optimale sportaccommodaties. Bij Veghel wordt de accommodatie van sportvoorzieningen niet gezien als onderdeel van sportstimulering, in Schijndel wel. Opvallend is dat beide gemeentes niet concreet kunnen aangeven wat er precies onder sportstimulering valt, het antwoord hierop is namelijk vrij breed omvattend. Uit de vergelijking van de drie fusiegemeentes valt op te maken dat gemeente Sint-Oedenrode en de twee fusiegemeentes in grote lijnen hetzelfde verstaan onder sportstimulering maar wel met hierbij een verschil dat de sportaccommodaties voor wat betreft Sint-Oedenrode en Schijndel wel onder sportstimulering valt.

4.2 Inzet van diverse middelen

Om de sportdeelname te stimuleren worden verschillende middelen ingezet. In tabel 7 is van de gemeente Schijndel, op basis van het interview, schematisch de inzet van de diverse middelen weergegeven met de daarbij behorende functies en benodigdheden. In tabel 8 is het overzicht van de gemeente Veghel zichtbaar. Met betrekking tot de benodigdheden voor het uitvoeren van de diverse middelen is beperkt antwoord gegeven. Voor de meeste projecten zijn enkel ambtelijke uren nodig of een financiering vanuit de gemeente. Om welke bedragen het precies gaat is geen inzicht gegeven.

Tabel 7: Overzicht van de diverse middelen, de functie en de benodigdheden van de fusie gemeente Schijndel (Bron: Interviews, 2015)

Middel	Waar is het op gericht	Benodigdheden
Sportkennismakingsproject	Basisschoolleerlingen kennis laten maken met sport door middel van 2 proeflessen bij sportverenigingen	Financiering voor de uitvoering aan 'Jeugd sport stichting'*
Verenigingsondersteuning	Verenigingen cursussen aanbieden om bijvoorbeeld hulp te bieden bij het werven van vrijwilligers	Financiering aan Sportservice Noord Brabant, zij organiseren de cursussen
Jeugdleden subsidie	Gericht op sportverenigingen om jeugd lid te maken bij een sportvereniging	Financiering vanuit de gemeente
Regionaal loket 'Special Sport'	Gericht op mensen met een beperking, regionaal overzicht van het aangepaste sportaanbod	Uren vanuit de gemeente voor het helpen bij vragen met betrekking tot aangepast sporten
Sportgala	Brabantse en landelijke kampioenen, bedoeld als platform voor gemeente om belang van sport te kunnen tonen	Uren door beleidsmedewerker sport, vrijwilligers en financiering vanuit de gemeente
Schijndels Trots	Lokale kampioenen onder de 16 jaar, bedoeld als platform voor gemeente om belang van sport aan te kunnen tonen	Uren door beleidsmedewerker sport, vrijwilligers en financiering vanuit de gemeente
Buurtsportcoach	Naschoolse activiteiten voor jeugd en jongeren	Geen informatie verkregen
6 mixveldjes	Inwoners van de gemeente	n.v.t.**

Tabel 8: Overzicht van de diverse middelen, de functie en de benodigdheden van de fusiegemeente Veghel (Bron: Interviews, 2015)

Middel	Waar is het op gericht	Benodigdheden
JOGG***	Stimuleringsprogramma genaamd Jongeren Op Gezond Gewicht, gericht op voeding, bewegen en afvallen	Uren van beleidsmedewerker sport om ervoor te zorgen dat de zichtbaarheid verhoogd worden en resultaat worden geboekt
Regionaal loket 'Special Sport'	Gelijk aan gemeente Schijndel	Gelijk aan gemeente Schijndel
Sportkennismakingproject	Gelijk aan gemeente Schijndel	Financiering en uren vanuit de gemeente
Sport awards	Huldiging van de kampioenen, bedoeld als platform voor gemeente om belang van sport aan te kunnen tonen	Uren door beleidsmedewerker sport, vrijwilligers en financiering vanuit de gemeente
Verenigingsondersteuning	Bieden van hulp aan sportverenigingen, bijvoorbeeld bij de aanvraag van 'Sportimpuls subsidie'	Uren vanuit de gemeente door beleidsmedewerker sport voor ondersteuning van initiatieven
Respons	Basisschoolleerlingen, combinatie van vecht en verdedigingssport	Geen informatie verkregen, gefinancierd door 'Sportimpuls subsidie'
Guppysport	Jongste kinderen, gericht op de ontwikkeling van deze groep	Geen informatie verkregen, gefinancierd door 'Sportimpuls subsidie'

* De gemeente Schijndel heeft een stichting genaamd 'Jeugd sport stichting'. De stichting is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de beleidstaken met betrekking tot de jeugd. De gemeente Schijndel geeft richting aan wat er op het gebied van sportstimulering moet gebeuren en de stichting voert het uit.

***De 6 mixveldjes zijn aangelegd vanuit het initiatief van een rijke burger en niet vanuit de gemeente gefinancierd. Deze staat wel vermeld omdat het wel invloed uitoefent op de sportdeelname.*

****In het gesprek met de beleidsmedewerker sport van de gemeente Veghel is aangegeven dat het programma JOGG slim kan worden gebruikt om benodigde financiën los te krijgen. Door middel van JOGG worden financiële middelen vrij gemaakt om jongeren te kunnen stimuleren tot sportdeelname. Als je nieuwe sportstimulatie middelen combineert met bijvoorbeeld voeding, zijn er vaak extra mogelijkheden om via JOGG budget vrij te krijgen.*

Wat opvalt is dat binnen beide fusiegemeentes de focus met name op de basisschoolleerlingen ligt, dit omdat deze groep vaak makkelijk is te vinden en te bereiken. Ook wordt er veel aandacht besteed in het ondersteunen van initiatieven en projecten. Onder het ondersteunen valt het activeren en verbinden van ideeën of bestaande projecten. Het tonen van het belang dat sport belangrijk wordt gevonden door de gemeente, door middel van een kampioenenhuldiging, wordt ook door beide fusiegemeentes als middel gezien. In zowel het tonen van belang in sport, focus op de doelgroep jeugd en het ondersteunen van sportverenigingen is overlap zichtbaar met gemeente Sint-Oedenrode. Ook in de manier waarop het wordt gedaan, door middel van kampioenenhuldiging, verenigingsondersteuning en sportkennismaking voor de basisschoolleerlingen, is overlap te zien. Daarnaast valt het op dat gemeente Veghel aangeeft dat het voorzien in een optimale sportaccommodatie, zoals het onderhoud van de sportvelden, onder sportstimulering valt maar dat hiervan niets terug is te zien in de inzet van diverse middelen.

Tot slot valt het op dat Sint-Oedenrode, in vergelijking met de fusiegemeentes, niet heeft aangegeven aandacht te besteden aan de groepen jongste jeugd en aan kinderen met overgewicht, dat door één van de fusiegemeentes wel wordt gedaan. Ook valt het op dat gemeente Schijndel inspeelt op het gebruik maken van voorzieningen in de openbare ruimte door middel van een buurtsportcoach, op dit onderwerp zijn voor Sint-Oedenrode kansen te halen zoals uit het sportdeelname onderzoek is gebleken. Daarnaast is een diversiteit zichtbaar in de inzet van diverse middelen tussen de fusiegemeentes. Ook is het onduidelijk waarom de gemeentes zijn gekomen tot dit pakket aan diverse middelen. Een mogelijke oorzaak hiervan kan de vrij brede omschrijving zijn van wat er onder sportstimulering wordt verstaan.

4.3 Effectiviteit van diverse middelen

Om inzicht te krijgen of de inzet van de diverse middelen zijn vruchten afwerpt wordt gekeken naar de sportdeelname cijfers. Uit het interview met gemeente Schijndel blijkt dat zij geen inzicht hebben in de sportdeelname cijfers van hun gemeente. Hierdoor kan helaas geen uitspraak worden gedaan met betrekking tot de effectiviteit van de diverse middelen. Wel wordt door de gemeente Schijndel aangegeven dat zij een goed sportklimaat kennen (bijlage 5.8). Volgens de beleidsmedewerkster sport zijn de verenigingen en de inwoners erg tevreden over het sportklimaat en hoort de gemeente weinig negatief commentaar tijdens overleggen hierover. De beleidsmedewerkster van sport geeft hierbij aan dat het meten van de tevredenheid erg lastig is met betrekking tot de resultaten van de ingezette middelen. De sportdeelname binnen gemeente Veghel wordt regelmatig gemeten. Dit wordt iedere 4 jaar gedaan door middel van de 'Gezondheidscheck', uitgevoerd door de GGD. Ook wordt de sportdeelname gemeten op basis van de 'KISS rapportage (Kennis- en Informatie Systeem Sport)'. Deze meting is in 2012 voor het laatst uitgevoerd, hierdoor zijn de gegeven resultaten van de sportdeelname afkomstig uit 2012. Gemeente Veghel kent een sportdeelname van 88% onder de jeugd en ongeveer 60% onder de volwassenen, waarbij de hoge sportdeelname onder de jeugd valt te verklaren aan de tevredenheid over het kennismakingsproject. Hierover zegt de gemeente *"Dit heeft altijd al goed gewerkt"* (bijlage 5.7). Doordat de cijfers afstammen uit 2012 kan helaas de effectiviteit met betrekking tot de inzet van de huidige diverse middelen niet direct worden afgeleid.

Over de effectiviteit van de inzet van de diverse middelen van de twee fusiegemeentes kan op basis van de sportdeelname cijfers niet een concreet antwoord worden gegeven. Wel kan, op basis van de gegeven informatie van de fusiegemeentes, worden gezegd dat beide fusiegemeentes tevreden zijn over de inzet van hun middelen (bijlage 5.7 en 5.8).

4.4 Conclusie

Hierin wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: “Wat zijn de best practises met betrekking tot de inzet van de diverse middelen ter stimulering van de sportdeelname van de fusiegemeentes Veghel en Schijndel?”. Ook wordt inzicht gegeven in wat mogelijke kansen zijn voor Sint-Oedenrode met betrekking tot de groeimogelijkheden en de resultaten uit het sportdeelname onderzoek.

Wat de best practises van de twee fusiegemeentes zijn is niet aan te tonen aan de hand van harde cijfers. Wel kan worden gezegd dat de fusiegemeentes Veghel en Schijndel tevreden zijn over de inzet van het sportkennismakingproject voor basisschoolleerlingen. De verouderde sportdeelname cijfers van de gemeente Veghel tonen aan dat de effectiviteit van dit project altijd al goed is geweest. Of de sportkennismakingprojecten van de fusiegemeentes effectiever zijn dan het sportstimuleringsproject ‘Sjors Sportief’ van Sint-Oedenrode is niet met zekerheid te zeggen. Wel kan worden gezegd dat het inzetten op de basisschoolleerlingen door middel van het aanbieden van een sportkennismakingstraject in de vorm van proeflessen bij sportverenigingen, een goed middel is om de sportdeelname onder de basisschoolleerlingen te stimuleren. Ook kan worden geconcludeerd dat het belang van goede ondersteuning aan sportverenigingen noodzakelijk is voor een goed sportklimaat. Tot slot is opgevallen dat de inzet van de middelen vrij divers is en dat de reden waarom gekozen is voor deze pakketten aan middelen niet is onderbouwd, door bijvoorbeeld een onderzoek naar de sportdeelname. Mogelijk ligt de reden hiervoor in de vrij ruime definitie van wat er onder de sportstimulering wordt verstaan en het beperkte inzicht in de sportdeelname.

Kijkend naar mogelijke kansen voor de gemeente Sint-Oedenrode en het verschil in sportstimulering tussen de fusiegemeentes valt het op dat het voornaamste verschil zichtbaar is in de inzet van buurtsportcoach, JOGG en Guppysport. Het verschil hierin is zichtbaar in het feit dat Sint-Oedenrode geen gerichte acties heeft aangegeven die specifiek gericht zijn op de jongste jeugd (Guppysport) en op overgewicht (JOGG) dat één van de drie fusiegemeentes wel doet. Immers de sport- en bewegingsontwikkelingen van de jongste jeugd en de kinderen met overgewicht zijn van belang, ook vanuit gezondheidsredenen. Hierin liggen kansen voor de gemeente om de sportdeelname onder deze groepen inwoners te stimuleren. Daarnaast biedt de Buurtsportcoach een oplossing voor het lage gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte. Door de inzet van een Buurtsportcoach kan er gratis worden gesport en kan het sporten nog toegankelijker worden gemaakt, met name voor de groep niet-sporters die aan hebben gegeven niet te sporten omdat het te veel geld kost.

5 Sportstimulering door sportgemeentes

Door middel van interviews met de sportgemeentes van het jaar 2014 (Tilburg), 2013(Eindhoven) en 2012(Weert) en 2010 ('s-Hertogenbosch) wordt antwoord gegeven op de vraag: "Wat zijn de best practises, met betrekking tot de inzet van de diverse middelen, ter stimulering van de sportdeelname van de sportgemeentes Tilburg, Eindhoven, Weert en 's-Hertogenbosch?" Gekozen is om 's-Hertogenbosch toe te voegen, omdat gemeente Tilburg de tip gaf dat zij het erg goed doen binnen het sportstimuleringsland.

In dit hoofdstuk wordt eerst toegelicht wat de sportgemeentes verstaan onder sportstimulering. Vervolgens wordt toegelicht welke middelen worden gebruikt met de daarbij behorende functies. Ook wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van de diverse middelen van de vier sportgemeentes. Door inzicht te geven in de verschillen tussen de sportgemeentes en gemeente Sint-Oedenrode, wordt onderzocht hoe Sint-Oedenrode en later fusiegemeente Meierijstad haar sportdeelname kan optimaliseren.

5.1 Sportstimulering

Voordat inzicht gegeven wordt in de best practises van de 4 sportgemeentes van het jaar, wordt in deze paragraaf toegelicht wat de sportgemeentes verstaan onder sportstimulering en wat zij hieronder vinden vallen. Uit het onderzoek is gebleken dat de gemeentes in grote lijn hetzelfde verstaan onder het begrip sportstimulering, namelijk: Alle activiteiten die de gemeente doet om mensen bewust te maken van het belang van sport, dat ervoor moet zorgen dat mensen gaan en blijven sporten. De nadruk ligt hierbij op het wegnemen van belemmeringen voor personen en sportverenigingen om deel te kunnen nemen aan sport of sport mogelijk te maken. Daarnaast wordt door 3 van de 4 sportgemeentes aangegeven dat het hebben van een kwalitatief goede accommodatie een belangrijke voorwaarde is om sport mogelijk te maken. Deze gemeentes vinden daarom dat accommodatie ook onder sportstimulering valt.

Wat opvalt is dat ook de sportgemeentes een vrij ruime omschrijving geven van wat er onder sportstimulering valt. Wel is een specificatie zichtbaar doordat de sportgemeentes aangeven dat ook het bewustzijn creëren en het wegnemen van belemmeringen voor personen en sportverenigingen een onderdeel is van sportstimulering.

5.2 Inzet van diverse middelen

Om sportstimulering tot uitvoering te brengen worden diverse middelen ingezet met het uiteindelijke doel om de sportdeelname te stimuleren. In tabel 9 is op basis van de gehouden interviews een schematisch overzicht weergegeven van de inzet aan middelen met de daarbij behorende functie. Door middel van kleuren is aangegeven welk middel het meest wordt ingezet door de sportgemeentes. Dit betekent dat de donkerste kleur aangeeft dat deze middelen door alle 4 de sportgemeentes worden ingezet, een tint lichter geeft aan dat die middelen door 3 van de 4 sportgemeentes worden ingezet en zo verder. De lichtste kleur staat voor de inzet van 1 sportgemeente. Voor een gespecificeerd overzicht van de inzet aan middelen per gemeente gaat u naar bijlage 7.

Op de vraag over de benodigdheden voor het uitvoeren van de diverse middelen is beperkt tot geen antwoord gegeven. Voor de meeste projecten zijn enkel ambtelijke uren nodig en/of een financiering vanuit de gemeente. Van de middelen waarvan enig inzicht is verkregen wordt in tabel 9 een verwijzing aangegeven en onderaan de tabel toegelicht wat de benodigdheden hiervan zijn.

Tabel 9: Overzicht van de diverse middelen en de functies van de sportgemeentes (Bron: Interviews, 2015)

Middel	Waar is het op gericht
Vakleerkracht (1)	Gymlessen op basisscholen en naschoolse activiteiten gecombineerd met sportverenigingen
Verenigings-ondersteuning (2)	Vraaggericht adviseren en ondersteunen van sportverenigingen, gericht op sportverenigingen
Buurt sportcoach/ Sport4all	Gericht op jeugd en jongeren, sportieve activiteiten welke in de buurt worden georganiseerd
Try out sports*	Basisschoolleerlingen om kennis te leren maken met het sporten door middel van proeflessen bij sportverenigingen
Fit testen**	Basisschoolleerlingen, om inzicht te krijgen in de motorische gezondheidsontwikkeling om passend beweeg advies te bieden
Meer bewegen voor ouderen/Beweegwinkel	Activiteiten die voor senioren worden georganiseerd
Vakantie toernooien***	Toernooien voor basisschoolleerlingen georganiseerd in de wijk, 's-Hertogenbosch richt het ook aan de jongeren
City Trainers	Gericht op jongeren, een lesprogramma om jongeren op te leiden zodat zij in de wijk sportactiviteiten kunnen organiseren
Sportsupport****	Verenigingen koppelen aan bedrijven die verenigingen kunnen helpen met vragen
JOGG	Stimuleringsprogramma genaamd Jongeren Op Gezond Gewicht, gericht op voeding, bewegen en afvallen
LEFF	Lifestyle Energy Friends en Fun, gericht op jeugd en ouders waarvan het kind overgewicht heeft
Doelbewust	Jongeren met gedragsproblemen in de wijk, wordt voetbaltraining gegeven met gedragscodes om de gedragsproblemen aan te pakken
Pukkiesport	Gericht op 0-4 jarige, de ouders en kinderen gaan hierbij samen sporten
Summersport	Gericht op jongeren en jeugd, in de zomervakantie activiteiten aanbieden in de wijk
Fit test	Voor de volwassenen, om mensen bewust te maken van hun fitheid en eventueel door te kunnen verwijzen
Sportsprekuren	Mensen vanuit revalidatie richting sportaanbod kunnen begeleiden
Sportcoach	Begeleiden van sporters met een beperking in het traject om bij de vereniging actief lid te worden
Urban Sport Tour	Sportactiviteiten op straat en in de binnenstad
Sport bus	Gericht op hangjongeren, een bus gaat naar de jongeren toe om laagdrempelig sportmogelijkheden aan te bieden
Gym+	Voor kinderen met een motorische achterstand
Doe is wat (3)	Een extra naschools sportprogramma voor het voorgezet onderwijs, jongeren
Fitness gericht aan minder bedeelde	Mensen worden bereikt via de voedselbank en maatschappelijke opvang, zij kunnen gebruik maken van de bedrijfsfitnessruimte van de gemeente 's-Hertogenbosch
Regionaal loket 'Special sport	Gericht op mensen met een beperking, regionaal overzicht van het aangepaste sportaanbod

*Try out sports wordt door de gemeente Weert en 's-Hertogenbosch 'Kennismakingsproject' genoemd.

**Fit testen wordt in de andere gemeentes 'Sportief leerling volgsysteem' en 'Onwijs fit' genoemd. In Tilburg worden klassen op basis van de rapporten ingedeeld zodat gerichter sportaanbod kan worden gegeven.

***Vakantie toernooi heet in gemeente 's-Hertogenbosch 'Summer sport'

*****Voorbeeld van 'Sportsupport': Als een vereniging een juridische vraag heeft, wordt deze gekoppeld aan een juristenkantoor. Dat bedrijf stelt die uren gratis ter beschikking als vrijwilligers werk.*

(1): Eindhoven doet dit i.c.m. stagiaires van de Fontys Sport Hogeschool, 20 uur per week aan naschoolse activiteiten wordt vergoed vanuit de gemeente, de gymlessen worden door de school zelf betaald.

(2): Hier zijn ambtelijke uren voor nodig, in Eindhoven worden hier ook studenten/stagiaires voor ingezet

(3): Georganiseerd vanuit de gemeente met ondersteuning vanuit de school

Uit het interview met Eindhoven wordt opgemaakt dat zij een beperkt pakket aan middelen inzetten. Dit komt doordat ze met name vraaggericht werken vanuit scholen en sportverenigingen (bijlage 5.4). Eindhoven streeft hierdoor naar een passende duurzame match tussen bijvoorbeeld scholen en sportverenigingen dat wordt gerealiseerd door de inzet van de middelen Verenigingsondersteuning en/of Vakleerkrachten. Uit deze duurzame matches komen projecten voort zoals een traktatiebeleid, veilig fietsen naar school of bijvoorbeeld een project om het schoolplein een andere inrichting te geven zodat er meer kan worden bewogen op school.

Gemeente Weert heeft aangegeven dat naast de genoemde middelen ook het subsidie- en tarievenbeleid onder de diverse middelen valt. Het tarievenbeleid betekent dat er lagere tarieven zijn voor sportverenigingen en instellingen die sportstimuleringsprojecten uitvoeren en binnen de richting van het gemeentelijke sportbeleid vallen (bijlage 5.5). Daarnaast heeft Weert het 'Jeugd sport fonds'. Het sport fonds is een financiering voor de leeftijdsgroep 4 t/m 21 jaar waarvan de ouders onder een bepaalde inkomensgrens vallen. Voor deze kinderen is een vergoeding ter beschikking van €225,- per kind. Dit tegoed kan enkel gebruikt worden voor het betalen van lidmaatschappen bij een sportvereniging of voor de aanschaf van sport attributen bij een sportwinkel (bijlage 5.5).

Wat opvalt aan de inzet van de diverse middelen is dat de sportgemeentes geen middelen benoemen die betrekking hebben op het verzorgen van een optimale sportaccommodatie, zoals het onderhoud van de sportvelden. Dit terwijl door drie van de vier gemeentes is aangegeven dat accommodatie onder sportstimulering valt. Ook valt het op dat de sportgemeentes middelen inzetten die gericht zijn op jeugd en jongeren met overgewicht, waar Sint-Oedenrode geen aandacht aan besteed. Ook is te zien dat de sportgemeentes "dicht op de bevolking zitten" om op die manier sportaanbod te creëren in de wijken, dat bijvoorbeeld wordt gedaan door de inzet van City trainers en Buurtsportcoaches. Een ander middel dat door de sportgemeentes wordt ingezet zijn Vakleerkrachten/Gymdocenten die naschoolse sportprogramma's bieden.

Tot slot wordt uit tabel 9 opgemaakt dat er binnen de sportgemeentes een structuur zichtbaar is in de inzet van de diverse middelen. Deze structuur is onder te verdelen in Algemene middelen die het sporten zelf stimuleren en Specifieke middelen die sport inzetten om een specifiek doel te bereiken.

5.3 Effectiviteit van diverse middelen

Om een beeld te krijgen van de effectiviteit van de diverse middelen is gevraagd naar de tevredenheid van de middelen en naar de sportdeelname cijfers. Hierin is aangegeven dat alle vier de sportgemeentes erg tevreden te zijn over de inzet van Vakleerkrachten. Zo wordt het voorbeeld gegeven dat één vakleerkracht, die actief is op het speciaal onderwijs, over een periode van 2 jaar 300 kinderen heeft ondergebracht bij een sportvereniging en dat uit onderzoek naar voren is gekomen dat de kwaliteit van de gymlessen is verbeterd. Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat het zichtbaar is dat de kinderen op scholen waar vakleerkrachten actief zijn, de gymlessen leuker zijn gaan vinden en dat er op die scholen meer wordt bewogen (bijlage 5.4). Tilburg geeft aan dat zij erg te spreken is over de vernieuwde aanpak in het benaderen van de volwassenen doelgroep. Doordat deze groep lastig te bereiken is, is de gemeente op zoek gegaan naar een oplossing in combinatie met sportverenigingen. De combinatie is gevonden door verschillende sportverenigingen samen een aanbod te laten creëren gericht op volwassenen, door in te spelen op het feit dat kleinere kinderen vaak door de ouders naar de trainingen worden gebracht en de ouders vaak tijd te overbruggen hebben. Tilburg heeft verenigingen in laten zien dat hier op kan worden ingespeeld door bijvoorbeeld een looptraining te starten op het moment dat de kinderen aan het trainen zijn. Het middel dat hiervoor is ingezet, is de Verenigingsondersteuner. Daarnaast geeft Tilburg aan tevreden te zijn over de Buurtsportcoaches, Try out sports en de City trainers (bijlage 5.3).

Tot slot geeft 's-Hertogenbosch aan over alle middelen tevreden te zijn, hierbij in het bijzonder het traject 'City trainers'. Het project 'City trainers' wordt nu gemeente breed gedragen en (aangepast) ingezet voor de doelgroep 50+ en cultuur (bijlage 5.6).

Kijkend naar de sportdeelname cijfers kent Eindhoven een sportdeelname van 66%, dat na eigen zeggen voor een stad erg hoog is. Van de overige drie sportgemeentes zijn helaas geen concrete cijfers van de sportdeelname verkregen, maar is verteld over de resultaten van eerder uitgevoerde onderzoeken. Gemeente Tilburg heeft aangegeven dat er positieve resultaten van de 'Try out sports' terug te zien waren in de sportdeelname cijfers onder de jeugd. 's-Hertogenbosch geeft aan dat de sportdeelname over het algemeen hoog is (bijlage 5.3).

5.4 Conclusie

Wat zijn de best practises, met betrekking tot de inzet van de diverse middelen, ter stimulering van de sportdeelname van de sportgemeentes Tilburg, Eindhoven, Weert en 's-Hertogenbosch? Uit dit onderzoek is gebleken dat de inzet van Vakleerkrachten en City trainers effectieve middelen zijn om in te zetten ter bevordering van de sportdeelname gericht op de jeugd en jongeren. Vooral Vakleerkracht is een populair middel, alle vier de sportgemeentes zetten dit middel in en geven aan hier erg tevreden over te zijn, waarbij Eindhoven de effectiviteit heeft onderbouwd met cijfers. Ook is gebleken dat de inzet van Verenigingsondersteuning, gericht op het creëren van sportaanbod voor volwassenen waarin de match wordt gezocht tussen verschillende sportverenigingen, een effectief middel is voor de doelgroep volwassenen. Hierbij is het contact en de benadering van de doelgroep een belangrijke factor van succes. Tot slot is opgevallen dat er, ten opzichte van de fusiegemeentes, binnen de sportgemeentes een structuur zichtbaar is in de inzet van de diverse middelen. Deze structuur in Algemene en Specifieke middelen kan richtinggevend zijn voor een specifiekere definitie van sportstimulering zodat beter richting kan worden gegeven aan de inzet van middelen. Het leerpunt hieruit is dat het voor kleinere gemeentes, waaronder de drie fusiegemeentes, nuttig kan zijn om een structuur te hebben met betrekking tot de inzet van diverse middelen. De structuur kan worden geboden door een afgebakende definitie van wat onder sportstimulering valt.

6 Conclusie

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken per uitgevoerd onderzoek (het sportdeelname onderzoek, de benchmark tussen de fusiegemeentes en benchmark van de sportgemeentes) en richting gegeven aan het advies. Daarnaast is aangegeven wat de effectiefste middelen zijn om de sportdeelname te stimuleren. Vervolgens worden de conclusies in hoofdstuk 7 uitgewerkt tot een passend advies dat antwoord geeft op de centrale probleemstelling.

6.1 Sportdeelname

Op basis van het sportdeelname onderzoek kan worden geconcludeerd, dat het sportdeelname onderzoek een goed instrument is om inzicht te krijgen in de effectiviteit van de ingezette middelen. Doordat het onderzoek inzicht geeft in de algemene sportdeelnamecijfers, maar ook onderscheid maakt in verschillende onderwerpen zoals sportlocatie, meest beoefende sporten en de sportdeelname van sporters met een beperking, biedt dit onderzoek de mogelijkheid de middelen te toetsen op effectiviteit.

Het sportdeelname onderzoek heeft aangetoond dat de effectiviteit van de diverse middelen van Sint-Oedenrode, met een sportdeelname van 96,6%, zeer goed is. Echter is aangetoond dat het gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte als onderdeel achterblijft. Geconcludeerd kan worden dat het huidige pakket van diverse middelen van Sint-Oedenrode effectief is, met ruimte voor verbetering in het gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte.

6.2 Benchmark fusiegemeentes

Uit het vergelijkend onderzoek tussen de fusiegemeentes Sint-Oedenrode, Veghel en Schijndel, is gebleken dat er een ruime opvatting is van het begrip sportstimulering, waardoor de uitvoering van sportstimulering erg divers is en er verschillende invullingen zichtbaar zijn met betrekking tot de inzet van de middelen. Ook is onduidelijk hoe de fusiegemeentes zijn gekomen tot de gekozen middelen, waardoor het gebruik van de diverse middelen erg divers is en niet lijkt te zijn onderbouwd.

Geconcludeerd kan worden dat het voor de fusiegemeente Meierijstad van belang is om tot een gemeenschappelijke invulling van sportstimulering te komen zodat eenduidig richting kan worden gegeven aan de inzet van de diverse middelen voor de Meierijstad.

6.3 Benchmark sportgemeentes

Het onderzoek tussen de sportgemeentes heeft aangetoond dat zij een specifiekere invulling kennen van sportstimulering en een structuur met betrekking tot de inzet van middelen. De structuur die zichtbaar is bestaat uit Algemene middelen, gericht op het stimuleren van sport in het algemeen zoals Sportkennismakingsproject, en Specifieke middelen waarbij sport wordt ingezet om een specifiek doel te bereiken zoals sportspreekuren en JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht). Hieruit kan worden geconcludeerd dat het hebben van een duidelijke invulling van sportstimulering richting kan geven om tot een onderbouwde keuze te komen voor de inzet van de diverse middelen. De invulling van sportstimulering dient hierin een onderscheid te hebben in Algemene en Specifieke kenmerken.

6.4 Inzet van diverse middelen

Door het beperkte inzicht in de sportdeelnamecijfers kunnen de conclusies met betrekking tot de effectiviteit van de middelen van de sport en-fusiegemeentes niet met zekerheid worden getrokken. Daarom is in tabel 10 een top 5 samengesteld op basis van de meest benoemde Algemene en Specifieke middelen waarin de vermelde tevredenheid ook is meegenomen. Omdat de inzet van de specifieke middelen onder de gemeentes erg divers is, wordt de top 5 ingedeeld op basis van de meest voorkomende thema's. Een voorbeeld van zo'n thema is overgewicht dat gebaseerd is op de middelen 'JOGG' en 'LEFF'. Op basis van kleurgebruik is de populariteit van de middelen aangegeven. Ter verduidelijking is achter het middel aangegeven hoeveel van de 7 sport- en fusiegemeentes het middel inzetten.

Tabel 10: Meest benoemde middelen van de sport- en fusiegemeentes

Algemeen		Specifiek	
Sportkennismakingsproject	7	Overgewicht	3
Verenigingsondersteuning	7	Motorische ontwikkeling	2
Buurtsport	5	Begeleiding richting sportaanbod	2
Loket 'Special sport'	4	Gedragsproblemen	1
Vakleerkrachten	4	Bewustmaking van fitheid	1

7 Advies- en implementatieplan

Door middel van een passend advies op basis van de conclusies, wordt antwoord gegeven op de centrale probleemstelling: “Welk actueel en effectief pakket van middelen, ter bevordering van de sportdeelname, kan de gemeente Sint-Oedenrode nu en na de fusie inzetten zodat meer mensen gaan en blijven sporten?” Als eerste wordt het advies voor Sint-Oedenrode uitgewerkt. Om vervolgens met het advies te komen voor de fusiegemeente Meierijstad. Per onderdeel worden eerst de verbeterpunten vastgesteld die uit het kwalitatieve en kwantitatieve onderzoek naar voren zijn gekomen. Op basis van de verbeterpunten, wordt vervolgens het advies gegeven. Tot slot wordt na ieder uitgewerkt advies de bijbehorende doelstellingen, kosten en baten weergegeven.

7.1 Verbeterpunten voor Sint-Oedenrode

Op basis van het sportdeelname onderzoek van 2015 is gebleken dat de sportdeelname van de gemeente Sint-Oedenrode hoog is. Hieruit is geconcludeerd dat de effectiviteit van de huidige middelen om de sportdeelname te stimuleren van de gemeente Sint-Oedenrode goed zijn. Wel is uit het onderzoek gebleken dat het gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte achter blijft. Met als gevolg dat de reeds geleverde investeringen in de aanleg van de voorzieningen, weinig effect opleveren. Daarnaast is uit het onderzoek tussen de sport- en fusiegemeentes gebleken dat de sportgemeentes, in tegenstelling tot Sint-Oedenrode, gebruik maken van thema's bij de inzet van middelen. Door de middelen gericht in te zetten op enkele thema's wordt het effect vergroot, doordat op meer wordt ingezet dan enkel het stimuleren van het sportgedrag.

Dit brengt de volgende verbeterpunten met zich mee voor de gemeente Sint-Oedenrode:

- Het lage gebruik van voorzieningen in de openbare ruimte bij het sportgedrag onder de inwoners van Sint-Oedenrode, zodat de voorzieningen beter worden benut.
- Gebruik maken van actuele thema's bij de inzet van haar middelen waarmee meer wordt bereikt dan enkel het vergroten van de sportdeelname.

7.1.1 Advies

Uit het sportdeelname onderzoek van 2015 is gebleken dat de huidige inzet aan diverse middelen van gemeente Sint-Oedenrode, met een sportdeelname van 96,6%, zeer goed is. Het advies is daarom de huidige inzet aan middelen van Sint-Oedenrode te behouden. Daarnaast is uit het onderzoek gebleken dat er ruimte voor verbetering is in het gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte. Uit de resultaten van het kwalitatieve onderzoek tussen de sport- en fusiegemeentes blijkt dat het middel Buurtsportcoach een populair middel is dat wordt ingezet om sportactiviteiten te organiseren in de buurt (paragraaf 6.4). Door de georganiseerde sportieve activiteiten plaats te laten vinden bij de voorzieningen in de openbare ruimte, wordt hiermee het gebruik van de voorzieningen bevorderd. Daarbij is uit het document 'Voorstudie effectmeting buurtsportcoaches 2014' gebleken, dat de inzet van Buurtsportcoaches ervoor zorgt dat 60% van de bewoners bekend is met 1 of meer mogelijke sportieve activiteiten in de buurt (Mulier Instituut, 2014). Hieruit komt het advies om het middel Buurtsportcoach toe te voegen aan het huidige pakket aan middelen van de gemeente Sint-Oedenrode.

Uit het onderzoek tussen de sport- en fusiegemeentes is gebleken dat de sportgemeentes gebruik maken van thema's bij de inzet van middelen. Een actueel thema binnen de sport- en fusiegemeentes, zoals vermeld in tabel 10, is overgewicht. Door bij de inzet van middelen gebruik te maken van thema's kan worden ingespeeld op een maatschappelijk probleem (Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2014). Het advies is om bij de inzet van het middel Buurtsportcoach in te spelen op het actuele thema overgewicht. Op deze manier ontstaat meerwaarde in het benutten van beschikbare sportvoorzieningen in de openbare ruimte, doordat bij het gebruik van de bestaande voorzieningen in wordt gespeeld op het verminderen van het maatschappelijke probleem overgewicht.

Een Buurtsportcoach wordt ingezet om sportactiviteiten in de buurt te organiseren en om verbindingen te leggen tussen sport en andere sectoren (Zoals; zorg, welzijn, kinderopvang, jeugdzorg en het bedrijfsleven (Werkgroep flankerend beleid buurtsportcoaches, 2012). Er zijn ruim 111 verschillende bestaande interventies die een buurtsportcoach kan uitvoeren. Na onderzoek onder de bestaande interventies vanuit de 'Menukaart sportimpuls' is het advies om de interventie 'Buurtsportvereniging' in te zetten (Sport & bewegen in de buurt). De interventie Buurtsportvereniging wordt uitgevoerd en opgezet door de Buurtsportcoach die samenwerkt met een zelf opgezette werkgroep, bestaande uit vrijwilligers en professionals. De interventie Buurtsportvereniging organiseert met regelmaat sportieve activiteiten in de buurt. Bij het organiseren van de activiteiten zal met name gebruik worden gemaakt van de voorzieningen in de openbare ruimte. Daarnaast zullen ook enkele activiteiten worden georganiseerd bij sportverenigingen in de buurt. Aan de activiteiten kan gratis worden deelgenomen door de buurtbewoners.

Om met de interventie ook in te spelen op het thema overgewicht, is het advies om tot een versterkende samenwerking te komen met professionals uit de gezondheidszorg. Hierbij gaat het om professionals zoals diëtisten, GGD en huisartsen. De Buurtsportcoach wil met zijn interventie zo veel mogelijk buurtbewoners in de buurt laten sporten. De GGD, een huisarts en diëtisten begeleiden bewoners in het hebben van een gezonde levensstijl. Bekend is dat bij overgewicht het advies is om meer te bewegen en gezond te eten (Voedingscentrum, 2015). Door zowel bij de opzet als bij de implementatie van de Buurtsportvereniging de samenwerking aan te gaan tussen de Buurtsportcoach (het meer bewegen) en de professionals (begeleiding naar gezonde levensstijl), wordt de versterkende samenwerking tot stand gebracht.

Het versterkende effect zit hem in het contact tussen beide partijen. De professionals hebben te maken met cliënten die een eet en beweeg advies meekrijgen dat vervolgens zelf door de cliënten moet worden uitgevoerd. De Buurtsportcoach biedt met zijn Buurtsportvereniging laagdrempelig en gratis sportaanbod aan en zit dicht op de bewoners. De versterkende samenwerking wordt vormgegeven door een tweerichtingsverkeer tussen de professionals en de Buurtsportcoach. Het tweerichtingsverkeer omvat met namen de uitwisseling van kennis en het verbinden van bewoners met de professionals en Buurtsportvereniging. Zodra een professional met een cliënt om tafel zit zal er een beweeg en voedingsadvies worden meegegeven. Bij het meegeven van het beweegadvies kan de professional de cliënt in contact brengen met de Buurtsportcoach en verwijzen naar de Buurtsportvereniging. Daar tegenover kan de Buurtsportcoach, die dicht op de bewoners zit met zijn interventie, bewoners in contact brengen met de professionals. De Buurtsportcoach kan tevens een professional om advies vragen voor de invulling van sportactiviteiten die gericht zijn op buurtbewoners met overgewicht.

7.1.2 Implementatie

Wat de Buurtsportcoach precies moet doen om de interventie Buurtsportvereniging mogelijk te maken, wordt hierna per fase puntsgewijs uitgewerkt. Hierin is het advies van een versterkende samenwerking tussen de professionals en de Buurtsportvereniging meegenomen. Daarnaast is per fase een advies planning aangegeven waarin de actiepunten tot uitvoering moeten worden volbracht (de planning is gebaseerd op de situatie dat de Buurtsportcoach per december 2015 werkzaam is bij gemeente Sint-Oedenrode).

Fase 1

Oriëntatiefase: Hoe is de huidige situatie

December 2015 – februari 2016

- Inventarisatie van het sportgedrag in de buurt
- Inventarisatie van het sportaanbod in de buurt, gericht op de voorzieningen in de openbare ruimte
- Mogelijke belanghebbende partijen in kaart brengen waaronder de professionals (een GGD, huisarts en diëtist)
- Het bepalen van de mate van betrokkenheid en vrijwillige inzet van buurtbewoners

Fase 2

Vormingsfase: Hoe wordt de Buurtsportvereniging zowel voor als achter de schermen vormgegeven

Maart – augustus 2016

- Vormen van een werkgroep bestaande uit vrijwilligers uit de buurt, Buurtsportcoach en de professionals
- Inventarisatie van de behoeftes van de werkgroep
- Bepalen en samenstellen van de sportactiviteiten
- Het opstellen van doelstellingen. Waarbij tenminste een doel streeft naar een maximale benutting van de voorzieningen in de openbare ruimte bij het organiseren en uitvoeren van de geplande sportactiviteiten. En tenminste een doel waarin wordt gestreefd een bepaald percentage van de geplande activiteiten te richten aan bewoners met overgewicht.
- Opstellen van een uitvoeringsplan met hierin een duidelijke taakverdeling en afspraken over de gang van zaken met betrekking tot de versterkende samenwerking met de professionals.
- Vaststellen van de start datum

Fase 3

Promotiefase: Aankondiging nieuwe interventie Buurtsportvereniging onder de buurtbewoners

Augustus – september 2016

- Inventariseren van mogelijke communicatie uitingen en communicatiekanalen
- Samenstellen van een communicatie toolkit met alle promotiemiddelen erin afgestemd op de doelgroep en het communicatiekanaal
- Plan van aanpak voor de communicatie uitingen samenstellen afgestemd op de startdatum van de Buurtsportvereniging
- Uitvoeren van promotieacties

Fase 4

Uitvoeringsfase: Start van de interventie Buurtsportvereniging

September '16 – september '17

- De wekelijkse sportactiviteiten worden aangeboden in de buurt
- Buurtsportcoach voert activiteiten uit waarbij bewoners niet alleen worden gestimuleerd om deel te nemen, maar ook om aan te sluiten als vrijwilliger*
- Buurtsportcoach heeft maandelijks een terugkoppelingsgesprek met de professionals
- De werkgroep heeft om de maand overleg met betrekking tot de voortgang van de interventie
- Per activiteit wordt de opkomst van bewoners bijgehouden, om de voortgang van de Buurtsportvereniging te meten

*Het motiveren van bewoners om zich in te gaan zetten als vrijwilligers, wordt gedaan door instrumenten zoals een talentenkaart en een ondersteuningsprogramma waarbij de vrijwilliger zijn/haar gewenste competenties kan ontwikkelen. Het ontwikkelen van competenties kan zowel op organisatorisch als sporttechnisch vlak (Sportservice Noord Holland, 2015).

Fase 5

Evaluatiefase: Hoe effectief is de interventie en waar zitten groeimogelijkheden

Juli- september 2017

- Werkgroep test aan de hand van de opgestelde doelen en de opkomstcijfers hoe effectief de interventie is
- Mogelijke kansen en/of verbeteringen worden in kaart gebracht en uitgewerkt
- Indien nodig worden wijzigingen doorgevoerd in de activiteiten, promotie, uitvoeringsplan of de werkgroep samenstelling

(Bron: Voor het samenstellen van de stappen per interventie is gebruik gemaakt van interventie 'Buurtsportvereniging' uit de menukaart sportimpuls (Sport & bewegen in de buurt))

7.1.3 Doelstellingen

- Het gebruik van voorzieningen in de openbare ruimten bij het sportgedrag onder de inwoners van Sint-Oedenrode voor september 2017 van de huidige 4,1% naar tenminste 8% laten stijgen.
- Inspelen op het actuele thema overgewicht waarbij tenminste 1 activiteit per week gericht is aan bewoners met overgewicht, zodat wordt gewerkt aan een maatschappelijk probleem en de effectiviteit en het middel wordt vergroot.

7.1.4 Kosten

Het overzicht van de kosten die behoren bij het uitvoeren van de interventie Buurtsportvereniging en daarbij de inzet van het middel Buurtsportcoach, worden hierna overzichtelijk weergegeven. In tabel 11 is het overzicht te zien van de kosten die de inzet van een fulltime Buurtsportcoach met zich meebrengen (deze kosten zijn gegeven voor de situatie waarin het gaat om een fulltime kracht met 2 jaar werkervaring en een enkele reisafstand van 20 km). In tabel 12 zijn de overige kosten weergegeven die behoren tot het uitvoeren van de interventie Buurtsportvereniging. De twee kostenoverzichten samen vormen de totale kosten van de interventie Buurtsportvereniging uitgevoerd door de Buurtsportcoach.

Tabel 11: Kosten fulltime Buurtsportcoach

Bronnen: Voor het bruto salaris, vakantie toeslag, km vergoeding en overwerkregeling (FNV Sport & Bewegen, 2015). Voor het berekenen van de indirecte arbeidskosten (Digitale-ondernemer, 2015). Voor het bepalen van de facilitaire kosten van de werkplek (NFC index, 2014).

	Kosten		Kosten voor 1 jaar
Bruto salaris schaal 7*	€ 2.225,-	per maand	€ 26.700,-
Indirecte arbeidskosten**	€667,50	per maand	€ 8.010,-,-
Bruto einde jaar uitkering	€ 450,-	eenmalig	€ 450,-
Vakantie toeslag	8% van bruto jaarsalaris	eenmalig	€ 2.136,-
Km vergoeding	€ 136,-	per maand	€ 1.632
Overwerk regeling	Tijd-voor-tijd regeling		-
Facilitaire kosten werkplek	€ 8.786,-	per jaar	€ 8.786,-
			Totaal € 47.714,-

*De schaalbepaling waaronder de coach valt is verkregen door de Buurtsportmedewerker van gemeente Veghel

** De indirecte arbeidskosten bedraagt 30% van het brutosalaris

Tabel 12: Bijbehorende kosten van de interventie Buurtsportvereniging

Bronnen: Voor het promotie budget/kosten flyers (Vistaprint, 2015) en posters (Drukzo, 2015). Kosten voetbal (Plutosport, 2015), kosten basketbal (Plutosport, 2015), kosten volleybal (Plutosport, 2015) en trainingshesje (Plutosport, 2015). Voor percentage bepaling van de onvoorziene kosten (Werken aan projecten, 2015). Voor ontwerpkosten promotie materiaal (Inktvis, 2015).

	Kosten		Kosten voor 1 jaar
Sportmateriaal *	€ 12,36	per voetbal	€ 74,- (6 st.)
	€ 9,88	per basketbal	€ 59,- (6 st.)
	€ 15,66	per volleybal	€ 94,- (6 st.)
	€ 3,26	per trainingshesje	€ 49 (15 st.)
Promotie materiaal**	€ 8,99	50 flyers, A5 formaat	€ 18,- (100st.)
	€ 55,95	50 poster, A2 formaat	€ 56
	€ 375,-	ontwerpkosten poster en flyer	€ 375
Onvoorziene kosten	10% van de totale kosten		€ 73,-
			Totaal excl. btw € 798,-

*Overige materiaalkosten: De kosten die worden gemaakt zodra er wordt gesport bij een vereniging, zijn voor de vereniging zelf. Zodra wordt gesport bij een halfpipe zijn de deelnemers zelf verantwoordelijk over de beschikking van het benodigde materiaal zoals een step of skeelers. Als er wordt gesport in een sporthal is er materiaal beschikbaar vanuit de Gemeente Sint-Oedenrode, dit materiaal mag dus niet buiten worden gebruikt.

**Voor de promotie kosten is een minimaal budget gereserveerd, omdat de invulling van de communicatie toolkit niet bekend is.

De totale kosten voor het toevoegen van het middel Buurtsportcoach en hierbij de implementatie van de interventie Buurtsportvereniging bedraagt **€ 48.512,-** per jaar (totale kosten tabel 12 + tabel 13). Doordat de bedrijfsmiddelen (de ballen, vestjes en de flyers en posters) samen lager uitvallen dan € 450,- mogen de middelen na 1 jaar worden afgeschreven (De zaak, 2015).

7.1.5 Baten

Door de implementatie van dit advies, wordt het sportgedrag van de buurtbewoners en bewoners met overgewicht gestimuleerd. Met als positieve gevolg hiervan, gezondere inwoners. Uit verdiepend onderzoek zijn de volgende effecten gebleken: Gezonde inwoners maken pas na hun 70ste levensjaar meer zorgkosten (Hogeschool van Amsterdam, Bureau Beweeg, Universiteit van Amsterdam & IIS, 2013). De zorgkosten die aan ziekte, als gevolg van overgewicht in 2012 zijn uitgegeven bedragen 1,6 miljard euro (2,2% van de totale zorguitgave (Marjanne in 't Panhuis - Plasmans, 2012). Daarnaast blijkt dat gezondere inwoners het toenemende probleem van een stijging in de welvaartsziektes (beroerte, diabetes type 2, obesitas en hartziekte) laat afnemen (Hogeschool van Amsterdam, Bureau Beweeg, Universiteit van Amsterdam & IIS, 2013). Het uiteindelijke gevolg van gezonde inwoners, is een daling in de zorgkosten.

Om inzicht te krijgen in de sociaal-maatschappelijk baten van een interventie, heeft het NIBS sport2B het beleidsondersteunend rekenmiddel (BOR) ontwikkeld (NISB, 2014). Het BOR is een richtinggevend model, dat middels beschikbare inzichten en aannames een eenvoudig inzicht geeft om discussie en besluitvorming over sportinterventies te stimuleren. Na het invullen van het BOR, waarbij de situatie wordt gebaseerd op het totale potentiële aantal deelnemers van 376 per jaar (het aantal niet sporters van gemeente Sint-Oedenrode 3,4% van de 11.056, paragraaf 3.2) aan de interventie, worden de totale opbrengsten aangegeven van € 986.000,-. Hiervan is € 78.880,- (8%) voor de overheid.

Door het inspelen op het thema overgewicht bij de activiteiten vanuit de Buurtsportvereniging, worden de reeds geleverde investeringen in de aanleg van voorzieningen in de openbare ruimte effectiever en levert het meer op. Dit komt doordat de investeringen op deze manier ook een bijdrage leveren aan de aanpak van het sociaal maatschappelijk probleem overgewicht, dat voor een daling in de zorgkosten kan zorgen.

7.2 Verbeterpunten voor de Meierijstad

(Opmerking: Doordat er geen beschikking is over nauwkeurige sportdeelname cijfers van de fusiegemeentes Veghel en Schijndel, zoals uit het sportdeelname onderzoek 2015 van gemeente Sint-Oedenrode, is het geven van een concreet en kwantitatief onderbouwd advies niet mogelijk).

Op basis van het kwalitatieve onderzoek is gebleken dat er een gap zit tussen de sport- en fusiegemeentes. Uit het kwalitatieve onderzoek onder de fusiegemeentes, blijkt dat zij een ruime opvatting kennen van het begrip sportstimulering. Het gevolg hiervan is dat er een erg breed en divers pakket aan middelen bestaat van de fusiegemeentes samen. Door de ruime opvatting van het begrip sportstimulering, ontbreekt het aan een onderbouwing van de inzet aan middelen.

Het onderzoek onder de sportgemeentes heeft aangetoond dat zij een duidelijkere invulling van het begrip sportstimulering hanteren. Geconstateerd is dat bij de sportgemeentes een structuur zichtbaar is in de inzet van middelen, opgemaakt uit tabel 9. De structuur is te verdelen in Algemene en Specifieke middelen. Geconcludeerd is dat het hebben van een duidelijke invulling van het begrip sportstimulering richting kan geven aan een onderbouwde keuze voor de inzet van de middelen.

Voorafgaand onderzoek brengt de volgende verbeterpunten met zich mee voor het advies aan de gemeente Meierijstad:

- Ontbreken van gemeenschappelijke richtinggevende invulling van het begrip sportstimulering
- De grote diversiteit aan ingezette middelen onder de drie fusiegemeentes Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode

7.2.1 Advies

Om tot een richtinggevende en gestructureerde invulling van sportstimulering te komen is, op basis van het kwalitatieve onderzoek, verder onderzoek gedaan naar de verschillen en samenhang van de Algemene (gericht op het stimuleren van sport in het algemeen) en de Specifieke middelen (waarbij sport wordt ingezet om een specifiek doel te bereiken) van de sport- en fusiegemeentes. Hierin is te zien dat de Algemene en Specifieke middelen verder onder te verdelen zijn in vier verschillende categorieën. Dit is aan te raden, omdat op deze manier meer structuur wordt geboden aan de invulling van het begrip sportstimulering en inzet van de diverse middelen. Op basis van verder onderzoek naar de inzet van middelen van de sport- en fusiegemeentes is het advies om de Algemene middelen onder te verdelen in de categorieën Promotie en Service. De Specifieke middelen kunnen worden onderverdeeld in Financiële ondersteuning en Actie. De volgende omschrijvingen geven de definitie weer van de vier benoemde categorieën van sportstimulering:

- Promotie: *Het kenbaar maken van het belang van sport, en het onder de aandacht brengen van de sportmogelijkheden binnen de gemeente gericht op bepaalde leeftijdsgroepen en/of op alle inwoners van de gemeente.*
- Service: *Het bieden van hulp in de vorm van dienstverlening dat kan bestaan uit het oplossen van problemen of het opnemen van klachten omtrent de toegankelijkheid van sport.*
- Financiële ondersteuning: *Alles wat de gemeente subsidieert of dat wat door de gemeente wordt vergoed, dat er anders niet zou zijn.*
- Actie: *Alle handelingen waarbij sport wordt ingezet om een bepaald doel te bereiken door bijvoorbeeld een thema te koppelen aan sport zoals overgewicht.*

Deze vier categorieën samen vormen het advies om de definitie van sportstimulering als volgt in te vullen:

Sportstimulering bestaat uit alle middelen die door de gemeente worden ingezet om sport te promoten, service te bieden met betrekking tot de toegankelijkheid van sport, financiële ondersteuning bieden aan onder andere sportaanbieders en het uitvoeren van acties waarbij sport wordt ingezet om een specifiek doel te bereiken.

Kanttekening: Aansluitend op dit advies wordt meegegeven om gebruik te maken van het middel 'Sportdeelname onderzoek' zodat ervoor kan worden gezorgd dat het pakket van diverse middelen actueel is. Hierbij moet kritisch worden gekeken naar de onderzoeksdoelgroep.

7.2.2 Doelstellingen

- De diverse middelen worden met ingang van de fusiegemeente Meierijstad (2017) op basis van de nieuwe definitie van sportstimulering gestructureerd ingezet, zodat het sportstimuleringsbudget kan worden onderbouwd.
- Het instrument sportdeelname onderzoek met ingang van de fusiegemeente Meierijstad (2017) om de vier jaar inzetten, zodat het pakket van diverse middelen actueel en effectief blijft.

7.2.3 Baten

Het voordeel van de vernieuwde invulling van sportstimulering in combinatie met het frequent gebruiken van het instrument 'Sportdeelname Onderzoek', is dat de inzet van diverse middelen gestructureerd wordt onderbouwd. Eventuele stimuleringsbudgeten kunnen hierdoor gerichter worden ingezet. Ook biedt de gestructureerde invulling van sportstimulering inzicht in de verdeling van de middelen en kunnen eventuele overlappen of gap's worden voorkomen. Daarnaast geeft het richting in een actueel en effectief sportstimuleringsbeleid voor de gemeente Sint-Oedenrode en de Meierijstad.

7.3 Tot slot

Gemeente Sint-Oedenrode heeft een goed sportbeleid dat terug is te zien in de hoge sportdeelname. Ook staat Sint-Oedenrode open voor verbetering en biedt de fusie een kans om de kennis en ervaringen met de fusiegemeentes te delen. Kortom een mooie kans om de vernieuwende definitie van sportstimulering in de praktijk toe te passen en structuur te geven aan de inzet van middelen, dat invulling geeft aan een actueel sportbeleid voor de gemeente Meierijstad.

Ofwel... Op weg naar 100% sportdeelname!

8 Bibliografie

- Werkgroep flankerend beleid buurtsportcoaches. (2012, 6 26). *Documenten*. Opgeroepen op 6 15, 2015, van Vng.nl:
http://www.vng.nl/files/vng/vng/Documenten/actueel/beleidsvelden/onderwijs/2012/20120628_rapport_buurtsportcoaches.pdf
- Mulier Instituut en Kennispraktijk. (2014, 10 1). *Sportindebuurt.nl*. Opgeroepen op 9 25, 2015, van www.sportindebuurt.nl:
https://www.sportindebuurt.nl/afbeeldingen/Rapportage_verdiepingsonderzoek_buurtsportcoaches_2014_def.pdf
- Mulier Instituut en Kennispraktijk. (2014, 10 1). *Sportindebuurt.nl*. Opgeroepen op 9 25, 2015, van www.sportindebuurt.nl:
https://www.sportindebuurt.nl/afbeeldingen/Rapportage_verdiepingsonderzoek_buurtsportcoaches_2014_def.pdf
- Breedveld, p. d. (2014, 4 16). *www.sportdeelname.nl/nieuws/landelijk/sportparticipatie-uitdagingen-voor-wetenschap-en-beleid-oratie-koen-breedveld/*. Opgeroepen op 4 29, 2015, van www.sportdeelname.nl :
<http://beheer.nisb.nl/cogito/modules/uploads/docs/34281397721994.pdf>
- De zaak. (2015). *Afschrijvingen*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Dezaak:
<http://www.dezaak.nl/afschrijvingen-wat-komt-er-allemaal-bij-kijken--1707142.html>
- De zaak. (2015). *Financien*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Dezaak: <http://www.dezaak.nl/afschrijvingen-wat-komt-er-allemaal-bij-kijken--1707142.html>
- Digitale-ondernemer. (2015, 1 1). *Digitale ondernemer, loonkosten*. Opgeroepen op 9 25, 2015, van Digitale ondernemer, maakt ondernemen makkelijker: <http://www.digitale-ondernemer.nl/a/4/Loonkosten-Wat-zijn-voor-de-Werkgever-de-loonkosten-van-een-Werknemer/>
- Dool, A. E. (2010, 3 1). *www.kennisbanksportenbewegen.nl*. Opgeroepen op 5 11, 2015, van www.kennisbanksportenbewegen.nl:
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=1340&m=1422882867&action=file.download>
- Drukzo. (2015). *Briefpapier Drukzo*. Opgeroepen op 6 15, 2015, van Drukzo:
<http://www.drukzo.nl/briefpapier-houtvrijoffset-90grams-enkel-2500#final>
- Drukzo. (2015). *Posters*. Opgeroepen op 10 5, 2015, van Drukzo: <http://www.drukzo.nl/posters-a2-135grams-50#final>
- EFAA. (sd). *Interventies overzicht*. Opgeroepen op 10 1, 2015, van Netwerkinbeweging:
<http://www.netwerkinbeweging.nl/interventies/overzicht/22542>
- FNV Sport & Bewegen. (2015, 1 1). *sector-en-cao/alle-sectoren/sport-en-bewegen/*. Opgeroepen op 6 13, 2015, van FNV.nl: <http://www.fnv.nl/site/migratie-sectoren/caos/caos/974856/cao-sport-2015.pdf>
- Fontys Economische Hogeschool Tilburg. (2014, 6 19). *instituten/feht/stagesafstuderen/Orinterende stage*. Opgeroepen op 6 15, 2015, van fontys.nl/portal:
<https://portal.fontys.nl/instituten/feht/stagesafstuderen/Orinterende%20stage%20jaar%203/Algemene%20documenten/Stagegids%202014-2015%20SPECO%20Sport%20en%20Marketing%20Management%20semesterboek%20periode%205.pdf>
- Gemeente Sint-Oedenrode. (2009). *Actualisatie sportbeleid Sint-Oedenrode, maart 2009*. Sint-Oedenrode: gemeente Sint-Oedenrode.
- Gemeente Sint-Oedenrode. (2009). *Actualisatie sportbeleid Sint-Oedenrode, maart 2009*. Sint-Oedenrode: gemeente Sint-Oedenrode.
- Gemeente Sint-Oedenrode. (2009, 3 1). *Portal, Digitale documenten*. Opgeroepen op 1 27, 2015, van www.sint-oedenrode.nl: <http://www.sint-oedenrode.nl/document.php?m=1&fileid=4067&f=6f052f59c80bc0d016021d8228e5f4da&attachment=0&c=11593>
- Gemeente Sint-Oedenrode. (2009). *Sportdeelname onderzoek 2009*. Tilburg: gemeente Sint-Oedenrode.
- Hogeschool van Amsterdam, Bureau Beweeg, Universiteit van Amsterdam & IIS. (2013, 7 1). *Hogeschool van Amsterdam*. Opgeroepen op 9 27, 2015, van www.hva.nl: <http://www.hva.nl/kik/gedeelde-content/publicaties/publicaties-algemeen/publicaties-kracht-van-sport/rapport-kracht-van-sport.html>
- Inktvis. (2015). *Tarieven*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Inktvis: <http://www.inktvis.eu/tarieven-grafisch-ontwerpbureau-inktvis.html>

Jong, J. H. (2007). *Beleidswijzer, sport en bewegen*. Apeldoorn: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen.

Marjanne in 't Panhuis - Plasmans, G. L. (2012, 12 17). *Info*. Opgeroepen op 10 2, 2015, van Volksgezondheidszorg:
[https://www.volksgezondheidszorg.info/sites/default/files/rapport_kvz_2012_2_zorgkosten_van_ongezo ndgedrag.pdf](https://www.volksgezondheidszorg.info/sites/default/files/rapport_kvz_2012_2_zorgkosten_van_ongezo_ndgedrag.pdf)

Mulier Instituut. (2014, 12 1). *Bestanden; Voorstudie*. Opgeroepen op 10 7, 2015, van Sport in de buurt :
<https://www.sportindebuurt.nl/bestanden/Voorstudie%20effectmeting%20buurtsportcoaches%202014.pdf>

Nationaal Instituut Sport en Bewegen. (2015, 6 15). *Feiten en cijfers*. Opgeroepen op 6 15, 2015, van Nationaal instituut sport en bewegen:
<http://www.nisb.nl/themadossiers/buurtsportcoach/achtergrond/feiten-cijfers.html>

Nationaal Kompas Volksgezondheid. (2014, 6 23). *Gezondheidsdeterminanten*. Opgeroepen op 10 1, 2015, van Nationaalkompas:
<http://www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/persoonsgebonden/overgewicht/wat-zijn-de-mogelijke-gezondheidsgevolgen-van-overgewicht/>

NFC index. (2014). *Kantoren: NFC index*. Opgeroepen op 10 4, 2015, van nfcindex:
http://www.nfcindex.nl/view.php?Pagina_Id=89

NISB. (sd). *Effecten van bewegen*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Nationaal instituut sport en bewegen:
<http://www.nisb.nl/bor/bor.html>

NISB. (2014, 9 1). *Effecten van bewegen*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Nationaal instituut sport en bewegen: <http://www.nisb.nl/bor/bor.html>

Online-enquete.net. (2015). *Vragen: Online-enquete.net*. Opgeroepen op 6 11, 2015, van Online-enquete.net: <http://www.online-enquete.net/vragen.htm>

Overheid in Brabant. (2015). *Selectie van gemeente Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode, Overheidinbrabant.nl*. Opgeroepen op 6 11, 2015, van Overheid in Brabant:
<http://www.overheidinbrabant.nl/schijndel/s/52>

Plutosport . (2015). *Shop, ballen*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Plutosport :
http://www.plutosport.nl/shop/Ballen/Rucanor_Volleybal_VB4500-27358-02.html#.VhRNrLQcYTE

Plutosport. (2015). *Shop, trainingsaccessoires*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Plutosport:
http://www.plutosport.nl/shop/Trainingsaccessoires/Jako_Classic_Trainingsshesje-2612-19.html#.VhROdbQcYTE

Plutosport. (2015). *Winkelwagen*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Plutosport:
http://www.plutosport.nl/shop/Ballen/Puma_PowerCat_5_12_Trainer_HS_Voetbal-081872-12.html#.VhRLnLQcYTE

Plutosport. (2015). *Winkelwagen*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Plutosport:
http://www.plutosport.nl/shop/Ballen/Rucanor_Basketball-27366-01.html#.VhRMKbQcYTE

Postnl. (2015, 1 1). *Tarieven, Postnl*. Opgeroepen op 6 15, 2015, van Postnl.nl:
<http://www.postnl.nl/tarieven/tarieven-post-en-postzegels/>

Printabout. (2015). *Toner Printabout*. Opgeroepen op 6 15, 2015, van Printabout:
[http://www.printabout.nl/toner/HP/CE410X_\(nr_305X\)/details/?gclid=CjwKEAajw2lmsBRCnjq70n_amv14SJACHxijNsK8_lzWj_dvUzoVmEN3fA4UwLyZCsgs4IWG5TebmyhoCYyHw_wcB](http://www.printabout.nl/toner/HP/CE410X_(nr_305X)/details/?gclid=CjwKEAajw2lmsBRCnjq70n_amv14SJACHxijNsK8_lzWj_dvUzoVmEN3fA4UwLyZCsgs4IWG5TebmyhoCYyHw_wcB)

Sint-Oedenrode, B. e. (2015, 4 21). *Programmarekening 2014*. Opgeroepen op 10 5, 2015, van Sint-Oedenrode: <http://www.sint-oedenrode.nl/document.php?m=1&fileid=41488&f=6bdfb644580fd6d570313ba1737be6fa&attachment=0&c=28813>

Sociaal en cultureel planbureau. (2015, 1 1). *Sportdeelname.nl/nieuws/landelijk*. Opgeroepen op 4 28, 2015, van www.sportdeelname.nl: <http://www.sportdeelname.nl/nieuws/landelijk/scp-rapportage-sport-2014/>

Sport & bewegen in de buurt. (sd). *Menukaart sportimpuls, interventies*. Opgeroepen op 10 1, 2015, van Effectiefactief: <http://www.effectiefactief.nl/menukaart/menukaart-sportimpuls/interventies-zoeken.html>

Sportdeelname.nl. (sd). *Methodieken rso*. Opgeroepen op 5 9, 2015, van Sportdeelname.nl:
<http://www.sportdeelname.nl/methodieken/rso/>

Sportdeelname.nl/methodieken/rso/. (sd). Opgeroepen op 5 7, 2015, van www.sportdeelname.nl:
http://www.sportdeelname.nl/wp-content/uploads/sites/2/2015/03/Bijlage10_RSO-verantwoording-vragenlijst2.pdf

Sportservice Noord Holland. (2015). *Interventie Buurtsportvereniging: Netwerkinbeweging*. Opgeroepen op 10 1, 2015, van Netwerkinbeweging: <http://www.netwerkinbeweging.nl/interventies/overzicht/21817>

Sportservice Noord Holland. (sd). *Interventies overzicht* . Opgeroepen op 10 1, 2015, van Netwerkinbeweging: <http://www.netwerkinbeweging.nl/interventies/overzicht/21817>

Stagecommissie FEHT. (2014, 11 7). *Fontys portal*. Opgeroepen op 6 11, 2015, van Fontys.nl: <https://portal.fontys.nl/instituten/feht/stagesafstuderen/Orinterende%20stage%20jaar%203/Algemene%20documenten/Stagegids%202014-2015%20SPECO%20Sport%20en%20Marketing%20Management%20semesterboek%20periode%205.pdf>

Stagiaires FEHT . (2009). *Sportdeelname onderzoek 2009*. Tilburg: gemeente Sint-Oedenrode.

Vistaprint. (2015). *Flyers maken: Vistaprint*. Opgeroepen op 10 5, 2015, van Vistaprint: http://www.vistaprint.nl/flyers-maken.aspx?txi=16907&xnid=TopNav_Flyers_Marketing+Materials&xnav=TopNav

Voedingscentrum. (2015). *Overgewicht: Voedingscentrum*. Opgeroepen op 10 4, 2015, van Voedingcentrum: <http://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/overgewicht.aspx>

Werken aan projecten. (2015). *Projectbegroting*. Opgeroepen op 10 6, 2015, van Werken aan projecten: <http://werken-aan-projecten.nl/projectbegroting/onvoorziene-kosten/>

Woorden.org. (2015). *Woord: Woorden.org*. Opgeroepen op 6 9, 2015, van Website van Woorden.org: <http://www.woorden.org/woord/actie>

Woorden.org. (2015). *Woord: Woorden.org*. Opgeroepen op 6 9, 2015, van Woorden.org: <http://www.woorden.org/woord/financiën>

